БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 233 (6668)
НОЯБРИИН 10
ВТОРНИК
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

Бүхы советскэ арад Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 36 жэлэй ойе угаа ехэ патриотическа дэбжэлтэтэйгээр һайндэрлэбэ.

Советскэ Союзай ажалшад өөһэдынгөө нэгэдэлые, Коммунистическэ партиие ба Советскэ правительствые тойрон нигтаар жагсаһанаа эли тодоор харуулба.

Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын ба арадай бата бүхэ нэгэдэл мандаха болтогой!

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 36 жэлэй ой

1953 оной ноябриин 6-да Московско Соведэй баярай заседани дээрэ нүхэр К. Е. ВОРОШИЛОВАЙ хэһэн элидхэл

Нүхэдүүд!

Мүнөөдэр манай Эхэ ороной арадууд, бүхы дэлхэйн ажалшад Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин гушан зургаан жэлэй ойе баярай оршон байдалда тэмдэглэжэ байна.

Гушан зургаан жэлэй урда тээ манай ороной хүдэлмэришэн анги үгытэй таряашадтай союз байгуулан, хүн түрэлтэнэй гени мүнхэ Ленин түрүүтэй Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр ябажа, империализмын фронтые сүмэ сохёод, дэлхэйн зургаанай нэгэ хуби дээрэ пролетариадай диктатура, хүдэлмэришэд болон таряашадай засаг тогтоогоо һэн.

1917 оной Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин илалта хадаа хүн түрэлтэнэй бүхэдэлхэйн түүхэдэ үндэһэн ехэ эрьелтэ болоһон удхатай байгаа.

Тиин, илаһан социализмын түгэлдэр ехэ зохёон байгуулхы хүсэниинь Агууехэ Октябриин шэнэ ой бүхэндэ улам эли тодоор, гайхамшаг хурсаар бүхы дэлхэйн үмэнэ мандан харагдана.

Агууехэ Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр манай советскэ арад түүхэдэ түрүүшынхеэ социалистическэ общество байгуулаад, мүлжэгшэдэй дарлалтаһаа мултаран хахасаха замые, сүлөөтэ ба зол жаргалта ажабайдал байгуулха замые бусад оронуудай арадуудта заажа үгөө. Агууехэ хитад арад, арадай демократическа оронуудай ба Германска Демократическа Республикын ажалшад мүнөө энэ замаар бидэнтэй хамта ябана.

Империалистическэ арьяатадта эсэргүү сүлөөрэлгын тэмсэл ябуулжа, эрхэ сүлөө ба бэеэ дааһан байдалаа хамгаалагша Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын баатар габьяата арад дайгаар һандаргагдаһан ажахыгаа эдэбхи түгэс ажалаар һэргээн бодхоожо байна.

Баратдашагүй баян творческо хүсэеэ мандуулһан советскэ арад ажахын ба культурна байгуулалтын бүхы һалбаринуудта ехэ амжалтануудые туйлан, Октябриин гушан зургаан жэлэй ойе угтажа байна.

Амгалан тайбан байгуулалтын хэрэгтэ туйлаһан амжалтануунай советскэ арадай омогорхол болоно, эдэнийе хаража бүхы оронуудай ажалшад омогорхоно. Эдэнэр Советскэ Союзые эб найрамдалай ба национальна бэеэ даанхай байлгын түшэг тулгуури, хүн түрэлтэнэй ерээдүйн бүри һайн һайхан байдалай түлөө тэмсэлэй агуехэ жэшээ мүн гэжэ харана.

Манай орон шэнэ илалтанууд тээшэ найдамтайгаар дабшана

Нүхэдүүд!

Агууехэ Октябриин гушан табан жэлэй ойһоо хойшю үнгэрһэн жэл маша ехэ удхашанартай событинуудаар дүүрэн байна.

Коммунистическэ партиин XIX съезд партиин ба Советскэ гүрэнэй ажабайдалдахи түүхэтэ шатань болоо. Энэ съезд советскэ арадай бата нэгэдэлэй, байлдаанууд дотор шалгарһан өөрынгөө Коммунистическэ партида, тэрэнэй Центральна Комитедтэ заха хизааргүй ехээр этигэлгын тэмдэг доро үнгэрөө. Манай съездын шиидхэбэринүүд советскэ хүнүүдые жэгүүртүүлэн, шэнэ баатаршалга гаргалгада зоригжуулаа.

Манай агууехэ вождь, гениальна полководец Иосиф Виссарионович Сталин энэ жэлдэ нүгшэжэ, партида, Советскэ Союзай арадуудта, бүхы прогрессивнэ хүн түрэлтэндэ хүндэ хохидол болоо.

Бүхы арадай ба партиин дунда һайшаалтай, хизааргүй ехэ этигэл найдабаритай болоод, үнэн соратнигуудайнгаа хани ёһоной хүреэлэлгээр дэмжэгдэн ябажа, И. В. Сталин В. И. Ленинэй нүгшэһэн сагһаа хойшо үнгэрһэн 30 жэл соо партияа, ороноо ленинскэ замаар хэлбэришэгүй хүтэлөө. Манай орон түүхэдэ урдань үзэгдөөгүй бэрхэшээлнүүдые эдэ жэлнүүдтэ дабан гаража, хүсэн түгэлдэр социалистическэ гүрэн болон байлдаанууд соогуур ургаа. Түүхые бодото дээрэнь зохёогшо, шэнэ, коммунистическэ общество байгуулагша манай арадай творческо хүсэн гайхамшаг ехээр дэлгэрэн бадараа.

Гениальна Ленинэй, мүнхэ хэрэгыень үргэлжэлүүлээшэ агууехэ Сталинай байгуулһан ба хүмүүжүүлһэн манай Коммунистическэ парти арад зоной заха хизааргүй ехээр дурладаг ба үнэн байдаг туладань хүсэтэй юм. Өөрынгөө Центральна Комитет түрүүтэй манай парти коммунизмын түлөө тэмсэлдээ шэнэ илалтануудые туйлалгадань ороноо этигэл түгэсөөр ударидана.

Советскэ Союзай Коммунистическэ парти гайхамшаг түүхэтэ ойгоо—өөрынгөө ажабайдалай 50 жэлэй ойе энэ жэлдэ тэмдэглээ. Ажалшадые хаанай ба помещигүүдэй-капиталистическэ дарлалтаһаа сүлөөлхын түлөө, обществоёо революционно ёһоор шэнэдхэн хубилгахын түлөө, коммунизмын илалтын түлөө табин жэл соо баатар габьяатайгаар тэмсэжэ, манай алдарта парти Эхэ оронойнгоо ажалшадта, бүхы дэлхэйн үргэн олон зондо хизааргүй ехээр дурлагдадаг болонхой.

Манай агууехэ Коммунистическэ партида, тэрэнэй дайшалхы штаб—Центральна Комитедтэ алдар соло! **(Үни удаан саг соо нэрьемэ альга ташалга болобо).**

Нүхэдүүд!

Коммунистическэ партиин политикын бата мүнхэ хүсэн ямар юумэндэб гэбэл, тэрэнь арад зоной үндэһэн интересүүдые харуулан, обществын хүгжэлтын объективнэ хуули ёһонуудые научна гүн гүнзэгыгөөр ойлгон мэдэрхэ ябадал үндэһэ болгоно. Партимнай коммунистическэ байгуулалтын бүхы шатануудта социализмын экономическа гол хуулиёые —эрхим дээдэ техникын база дээрэ социалистическэ үйлэдбэрилгые таһалгаряагүй ургуулха, нарижуулан һайжаруулха зэргээр бүхы обществын саг үргэлжэ ехэ болодог материальна, культурна эрилтэнүүдые эгээн ехээр хангаха ябадалые өөрынгөө политикада саг үргэлжэ хүтэлбэри болгодог байха юм.

Коммунистическэ партиин XIX съездын шиидхэбэринүүдээр зэбсэгжэһэн советскэ арад табанжэлэй түсэбэй даалгабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Манай социалистическэ промышленностиин 1953 оной арбан һара соо хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүдһээ харахада, табанжэлэй гурбадахи жэлэйнь түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байнхай.

Промышленностиин энэ жэлэй арбан һара соохи валовой продукцинь үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхиһөө 10,5 процентээр ехэ боложо, 1940 оной хэмжээе, тухайлхада, 2,5 дахин үлүүлээ.

Арадай социалистическэ ажахын бүхы һалбаринууд техническэ бадаралтын үндэһөөр хүгжэжэ байна. Дэлхэй дээрэ эгээн томо гидроэлектростанцинуудай барилга, тон олон янзын, бүтээсэ ехэтэй, хүсэтэ шэнэ станогуудые болон механизмуудые, хүдөө ажахын шэнэ машинануудые үйлэдбэридэ ашаглалга хадаа коммунизмын материально-техническэ базын амжалтатайгаар байгуулагдажа байһые гэршэлхэ эли тодо жэшээнүүдэй нэгэн болоно.

Наука ба социалистическэ культура хүгжөөхэ хэрэгтэ амжалтануудтай байһамнай дамжаггүй.

Советскэ эрдэмтэд шэнжэлхы ухаанай бүхы һалбаринуудта шэнэ шэнэ юумэ бэдэрэн оложо, наукаяа саг үргэлжэ баяжуулна. Манай арад өөрынгөө бүхы эрдэмтэдые, наукын болон культурын хүдэлмэрилэгшэдые ехэтэ хүндэлдэг ба һайшаадаг, Эхэ оронойнгоо аша туһада зорюулан бүтээжэ байгаа оролдосотой, хүндэтэй ажалаарнь омогорхохо ёһоороол омогорходог байха юм.

Советскэ арадай литература ба искусство хүгжэжэ байна. Советскэ уран-зохёолшод, театрын ажал - ябуулагшад, уранзураашад, композиторнууд арадайнгаа аша туһада ажаллана.

Зүгөөр, советскэ хүнүүдэй улам болбосорон ургажа байгаа ухаан сэдьхэлэй эрилтэнүүдые үшөөл дутамагаар ханганабди. Гэхэ зуура литературын, киногой ба театрын хүдэлмэрилэгшэд, уранзураашад, композиторнууд, искусствын бусад бүхы һалбаринуудай ажал-ябуулагшад шадабари мэргэжэлээ бүри ехээр нарижуулха ябадалда хамаг хүсэеэ зорюулха, манай арадай, мүн хилын саанахи оронуудай арадуудай баатар габьяата ажабайдалые ба тэмсэлые эрхим һайнаар харуулһан шэнэ зохёолнуудые бии болгохонь дамжаггүй.

Социалистическэ экономико ба наукые хүгжөөхэ хэрэгтэ туйлагдаһан амжалтануунай советскэ арадай материальна ажана байдалые улам саашадань һайжаруулха хэрэг хангаа. Һүүлэй 28 жэл соо арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ орон доторнай арбан хоёр дахин ехэ болоһон байна. 1953 ондо арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые бүтээн таргалгын хэмжээн дайнай урда тээхи 1940 оной хэмжээе 72 процентээр үлүүлхэ юм.

Үнгэрэгшэ жэлнүүдэй жэшээгээр энэ жэлдэ парти ба правительство эд бараанай болон эдеэ хоолой зүйлнүүдэй гүрэнэй рознично сэнгүүдые тоогоорнь абабал зургаадахяа химдаруулаа, энэнэй ашаар хүн зон бусад доходуудтаа нэмэлтэ болгожо 46 миллиард түхэригэй ашатта хүртэбэ. Юумэнэй сэнгүүдые шэнээр химдаруулхатай хамта колхозно рынок дээрэхи товарнуудайшье сэнгэй химдарһые хараада абалсабал, хүн зон жэл соо 53 миллиард түхэригһөө доошо бэшэ ашагта хүртэхэ болоно.

1953 оной арбан һара соо хүн зондо эд товарнуудые худалдалга үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхиһөө 20 процентээр ехэ болоо.

Эд товарай эрьесые саашадань үргэнөөр дэлгэрүүлхын тулада парти, правительствын бэелүүлжэ байгаа хэмжээ-ябуулгануудай ашаар худалдаа наймаанай газарнууд энэ жэлдэ 37 миллиард үлүүтэй түхэригэй эд товар жэлэйнгээ түсэб дээрэ нэмэжэ абаха байна.

Советскэ арадай жаргалтай байхын тула анхарал оролдолго гаргалта — Коммунистическэ партиин ба Советскэ правительствын гол шухала зорилго болоно. Коммунистическэ парти ба Советскэ правительство болбол арадай жаргалта байдал тухай анхарал оролдолго гаргалгые, хүдэлмэришэдэй, колхозни гуудай, интеллигенциин, бүхы советскэ хүнүүдэй материальна ажана байдалыень хэлбэришэгүй дээшэлүүлхэ хэрэгые дотоодын политикын талаар бэелүүлхэ өөрынгөө гол шухала зорилгодо тоолоно, гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Г. М. Маленков СССР-эй Верховно Соведэй табадахи сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ онсолон тэмдэглэһэн байха юм.

Энээнтэй зохилдуулан, парти ба правительство һүүлэй үедэ хэдэ хэдэн шухала шиидхэбэринүүдые гаргаа, тэдэнийе бэелүүлхэдэ арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ эрид шууд дээшэлүүлэгдэхэ, хүдөө ажахы саашадаа хүсэтэйгөөр хүгжэхэ, советскэ худалдаа наймаан эрид шууд һайжаруулагдаха ба эд товарай эрьесэ ехээр ургаха, гэр байрын барилга үргэдхэгдэхэ ба бусад хэдэ хэдэн хэмжээ-ябуулганууд дүүргэгдэхэ ёһотой.

Эдэ бүхы шиидхэбэринүүд арадай жаргалта байдал тухайда, городой ба деревниин ажалшадай ажабайдалай хэмжээе багахан саг соо нилээд ехээр дээшэлүүлхэ тухайда партиин, правительствын гүн ехэ анхарал оролдолгоор нэбтэрэнхэй байна.

Эдэ түүхэтэ шиидхэбэринүүд советскэ экономикын хүгжэлтэдэхи шэнэ шата мүн болоно. Хүндэ индустриие эршэмтэй түргэнөөр хүгжөөхэтэеэ хамта, арадай хэрэглэлые сэхэ хангадаг арадай ажахын һалбаринуудые эрид шууд хүгжөөхэ зорилго табинабди. Хүдөө ажахын, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин хүгжэлтые түргэдхэхэ политика хадаа социализмын экономическа гол хуули ёһоной ба арадай бүхы социалистическэ ажахые жэгдээр, пропорциональнаар хүгжөөхэ хуули ёһоной эрилтэнүүдтэ бүрин харюусадаг социалистическэ индустриализациин саашанхи хуулита хүгжэлтэнь болоно.

Нүхэдүүд!

Манай социалистическэ хүдөө ажахые бүхы талаарнь бэхижүүлхэ ба саашадань хүгжөөхын тулада парти, правительство ехэ анхарал оролдолго гаргана. Партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленум хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ асуудалда тусхайлан зорюулагдажа, тэрээнийе бүхы талаарнь зүбшэн хэлсэһэн ба түүхэтэ шухала шиидхэбэринүүдые баталан абаһан байна. Социалистическэ хүдөө ажахы; хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ амжалтануудай туйлагдаһые тэмдэглэхэ зуураа, ЦК-гэй Пленум болбол хүдөө ажахын хүгжэлтын темпнь промышленностиин ургалтын темпһээ, хүн зоной хэрэглэмжын ургалтаһаа гээгдэжэ байһан тухайда большевистскэ шууд сэхээр заагаа. Партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. С. Хрущев Пленум дээрэ хэһэн тодорхой элидхэл дотороо иигэжэ тэмдэглээ гэбэл, нэгэн талаһаа—манай хүндэ индустриин, городской хүн зоной ургалтын, ажалша олониитын материальна ажана байдалай ургалтын темпын, нүгөө талаһаа—хүдөө ажахын үйлэдбэрилгын мүнөө байгаа хэмжээнэй хоорондо эли бодо алгасал гараһан байна.

Хүдөө ажахын тон шухала һалбаринууд болохо малажалай, хартаабха ба овощь үйлэдбэрилгын гээгдэһэн ябадал эдеэ хоолой ба хүнгэн промышленностиин саашадаа хүгжэлгые удааруулна, колхозуудай болон колхознигуудай олзо доходой ургалтада ехэ һаад ушаруулна.

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоол, тэрэнэй һүүлээр парти ба правительствын гаргаһан шиидхэбэринүүд колхозно байгуулалтые улам бэхижүүлхэ, малажал хүгжөөхэ, овощь ба хартаабха үйлэдбэрилгэ ехэ болгохо, орооһото, техническэ, тоһото культурануудай ургасыень дээшэлүүлхэ, тиигэһэнэй үндэһөөр бүхы колхозно таряашадай ажана байдалые заабол бүри дээшэнь үргэхэ зорилготой ехэ хэмжээнүүдые хараална.

МТС-үүдэй хүдэлмэриие саашадаа үндэһөөрнь һайжаруулха горьтой хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаа. Машинно-тракторна станцинууд — колхозно байгуулалтын индустриальна, материально-техническэ база мүн. Эдэ станцинууд колхозно үйлэдбэриие хүгжөөхэ хэрэгтэхи шиидхэхы ба эмхидхэхы түгэс хүсэн болохонь шухала.

Хараалагдаһан хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхын ба социалистическэ газартаряалангай, малажалай эрид шууд хүгжэлтэ хангахын тула 1953 ондо хүдөө ажахы хүгжөөлгэдэ зорюулжа гүрэнэй бюджедээр, гүрэнэй бусад зөөриһөө, тэрэшэлэн колхозуудай өөһэдынь зөөриһөө, 70 миллиард шахуу түхэриг табигдахань. Энэ жэлдэ 150 мянган (15 хүсэтэй) тракторнуудые, 42 мянган комбайнуудые, хүдөө ажахын хабаатай элдэб янзын 2 миллион үлүүтэй зэбсэгүүд ба машинануудые хүдөө ажахы абаха байна. Энэмнай ехэл туһаламжа гээшэ.

Гэхэ зуура, кадрнуудаар туһалалта—манай колхозно ажахыда үгтэдэг бүхы түрэлэй туһаламжануудһаа эгээн шухалань болоно. Кадрнууд хамагые шиидхэдэг. Мүнөө социалистическэ индустриин, ажалшадай улам ургажа байгаа эрилтэнүүдэй хэм хэмжээндэ хүдөө ажахын дары хүрэхыень, тиихэдэ колхозуудай, колхозник бүхэнэй олзо доходой эрид ехэ болохыень партиин, бүхы арадай хүсэжэ байхада, хилээмэ, мяха, һү, хартаабха, овощь үйлэдбэрилгээ улам ехэ болгохын түлөө тэмсэлэй түрүүшын зэргэдэ жатсахые уряалан, партимнай хүдөө ажахын бүхы мэргэжэлтэдтэ ба механизаторнуудта хандаһан байна. Партиин энэ уряань ехэтэ һайшаагдан уттагдаа, тиин хүдөө ажахын нилээд олон мэргэжэлтэд, инженернүүд ба техникүүд МТС-үүдтэ ба колхозуудта хүдэлмэрилжэ захалаа.

Хүдөө ажахын урда партиин ба правительствын табиһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ партийна организацинууд, комсомол, эхэнэрнүүд-колхознигууд, МТС-үүдэй болон совхозуудай партийна ба партийна бэшэ хүдэлмэрилэгшэд тон ехэ үүргэтэй. Имагтал эдэнэй ажалай эдэбхи, эдэнэй нүлөө ехэтэ творчествонь хүдөө ажахыгаа богонихон болзор соо бүхы талаарнь хүгжөөхэ, олзо доходыень улам арьбадхаха ябадал хангажа шадаха байна.

Нүхэдүүд!

Хэрэглэлэй зүйлнүүдые орон дотороо элбэг дэлбэг болгохо энэ ехэ зорилгоёо амжалтатайгаар шиидхэлгэ манай промышленностиин хүдэлмэриие саашадань һайжаруулгаһаа сэхэ дулдыдаха. Ажахын хүтэлбэриие улам нарижуулан һайжаруулха, промышленна предприятинуудай хүдэлмэридэхи культурые дээшэлүүлхэ, ажалай бүтээсэ улам ехэ болгохо, промышленна продукциин шанарые һайжаруулха ба өөрынь үные химдаруулха ябадалда манай гол анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Юумэнэй өөрынь үные химдаруулга — социалистическэ нөөсэлгын шухала эшэ үндэһэн болоно. Промышленна продукциин өөрынь үные химдаруулһанай ашаар, гансахан 1952 он соо оромнай 46 миллиард түхэриг арьбалһан байха юм. Теэд энэмнай бүри һайнаар хүдэлмэрилөө һаа бидэнэй туйлажа болохо байһанай зарим хубинь лэ болоно бшуу.

Гэхэ зуура ажалай бүтээсын ургалтын талаар гүрэнэй даалгабаринуудые дүүргэдэггүй, хүдэлмэридөө голодһо гаргадаг, продукциингаа эрхим шанартай байхын түлөө, өөрынь үные химдаруулхын түлөө муугаар тэмсэдэг фабриканууд, заводууд манайда үшөөл олохон бии.

Ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, предприятинуудай директорнүүдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, хүдэлмэришэдэй, бүхы ажалшадай, мүн түрүүшын ээлжээндэ харьяата министерствонүүдэй эгээн шухала зорилгонь юуб гэбэл, хүдэлмэридэхи дутуунуудаа усадхаха, шэнэ техникэ нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ ба тэрэнийе шудалан ашаглалга хангаха, ажалай эмхидхэл һайжаруулха, продукциин шанарые заабол һайжаруулалсаң ажалайнгаа бүтээсые нилээд ехээр дээшэлүүлхэ ябадал болоно.

Партийна, советскэ, профсоюзна ба комсомольско организацинууд олониитын эдэбхи ба үүсхэлые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, үйлэдбэриингөө түсэбүүдые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө, продукциин өөрынь үные химдаруулхын түлөө социалистическэ мүрысөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зорилготой.

Советскэ арадай творческо хүсэниинь баргадашагүй ехэ.

Манай үйлэдбэриин алдарта түрүүшүүлэй ажалынь арадтаа патриотическа ёһоор алба хэлгын эрхим жэшээ болоно. Эдэ гайхамшаг хүнүүд, манай агууехэ арадай хүбүүд ба басагад —бүхы советскэ ажалшадта жэшээ болоно. Эдэнэй дүй дүршэлынь үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэхэ, хамаг ажалшадай хүдэлмэриин үндэһэ һуури болохо ёһотой.

Хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай союз хадаа советскэ байгуулалтын хүсэ шадалай, бата бэхи байлгын үндэһэ һууринь болоно гэжэ гениальна Ленин, тэрэнэй хэрэгые үргэлжэлүүлэгшэ агуехэ Сталин нэгэнтэбэшэ заадаг байгаа. Хүдэлмэришэн ангиин ба ажалша таряашадай эбдэршэгүй бата союзые пролетариадай диктатурын дээдэ ёһоной принцип мүн гэжэ тэдэнэр тоолодог байгаа. Хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай союзынь Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро мандуулагдан, 1917 оной октябрьда манай илалта хангаһан, орон дотороо социализм байгуулха замаар алхалха илалта түгэс дабшалта хангаһан шиидхэхы хүсэн болоо. Тус союзай бата бэхи байлгань—коммунизм байгуулха замаар бидэнэй саашадаа дабшаха энэ нүхэсэл болоно. Хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ, арадай ажана байдалые улам һалбаруулан һайжаруулха зорилготойгоор парти ба правительствын хараалһан хэмжээ-ябуулганууд хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай союзые, манай бүхы арадай морально-политическэ нэгэдэлые батадхалгада бүри ехээр туһалхань лабтай.

Нүхэдүүд!

СССР-эй арадуудай хани барисаае хэтэ мүнхэдэнь бэхижүүлһэн олонациональна Советскэ гүрэнэй байгуулагдаһан ябадал Октябрьска революциин угаа ехэ туйлалтань болоно. Манай орон дотор национальна хёмороон байдаггүй. Октябрьска революци хадаа манай агууехэ Эхэ орон дотор ажаһуудаг бүхы оронуудай экономико болон культурын тон түргэнөөр ургаха услови байгуулаа.

Бидэнэр угаа ехэ событи болохын урда тээхэнэ байнабди—Росситай Украинын нэгэдэһэн үдэрһөө хойшо 300 жэлэй ой ерэхэ жэлэй январьда гүйсэхэнь. Энэ хадаа гансал ородуудай ба украинецуудай һайндэр бэшэ—энэ хадаа Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай бүхы арадуудай агууехэ баярай һайндэр болохо байна.

Ород болон украин арадуудай, манай агууехэ Эхэ ороной олон тоото бусад арадуудай ахадүүгэй, бата союз ба хани барисаан хадаа олонациональна Советскэ гүрэнэй илагдашагүй бата хүсэнэй эшэ үндэһэн мүн.

Соведүүдэй агууехэ Ороной арадуудай ахадүүгэй эбдэршэгүй бата хани барисаан мандаха болтогой! **(Удаан саг соо замхашагүй, нэрьемэ альга ташалга болобо).**

Манай орон дотор илалта түгэлдэрөөр коммунизм байгуулгын эгээн шухала условинуудай нэгэниинь Советскэ гүрэнөө улам саашадаа бэхижүүлхэ ябадал болоно. Гүрэнэй хүтэлбэрилгын шэнэ, эгээн демократическа формо болоншо Соведүүд арадай зол жаргалай, эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэл соогуур шалгалтануудые дабажа гараа. Бидэнэр

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

Агуууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 36 жэлэй ой

1953 оной ноябриин 6-да Московско Соведэй баярай заседани дээрэ нүхэр К. Е. ВОРОШИЛОВАЙ хэһэн элидхэлэй түгэсхэл

Советскэ гүрэниие бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэ, Соведүүдэй хүдэлмэриие һайжаруулха, тон үргэн олониитэ арад зонтой Соведүүдэй холбоо барисаае бэхижүүлхэ ёһотойбди.

Энээнтэй нэгэн хамта, манай Эхэ ороной эрхэ сүлөөе ба бэеэ даанхай байдалые хамгаалдаг, эб найрамдалда дуратай манай арадай зохёон байгуулха амгалан ажалые хамгаалдаг Советскэ гүрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэ гээшэ манай зорилго болоно. **(Альга ташалга болобо).**

Советскэ хүнүүд коммунизм байгуулгада шэнэ амжалтануудые туйлахын түлөө, социалистическэ Эсэгэ оронойнгоо һалбаран мандахын түлөө ажаллахаар түгэлдэр эршэ шадалтай, эрид зоригтой байна. Коммунистическэ партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын сэсэн мэргэн хүтэлбэринь манай ороной урагшаа, коммунистическэ общество байгуулгын замаар амжалтатайгаар дабшалгын эрхэ нүхэсэл мүн.

Советскэ арад бата бэхи эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябана

Нүхэдүүд!

Зохёон байгуулха амгалан ажалай угаа ехэ далайса, арадай ажахын саашанхи хүгжэлтэдэ, советскэ хүнүүдэй материальна ажана байдалые саг үргэлжэ һайжаруулгада зорюулагдаһан Коммунистическэ партиин болон правительствын бэелүүлдэг хэмжээнэйнгээ ба үлхашанарайнгаа талаар үзэгдөөгүй ехэ хэмжээ-ябуулганууд хадаа манай партиин, Советскэ Союзай правительствын эб найрамдалда дуратай байдагые угаа эли тодоор гэршэлэн харуулна.

Советскэ правительство болбол бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал сахин хамгаалгын ба бэхижүүлгын, бүхы оронуудтай хүршэ ёһоной һайн харилсаа хүгжөөлгын, уласхоорондын экономическа холбоо барисаа хүгжөөлгын ба бэхижүүлгын политика эршэтэй шангаар, эрид шууд ходоодоо бэелүүлдэг байгаа, бэелүүлжэшье байна.

Манай гадаадын политикын энэ генеральна хараа шугам хубилшагүй бата байдаг байгаа, байнашье.

США-гэй хархис хүсэнүүд түрүүтэй империалистнуудай лагерь шэнэ дай бэлэдхэхэ гэһэн хараа бодолтой байна. США-гэй агрессивнэ бүлэг нюурнуудай үсэд нэтэрүүгээр оролдоһоной ашаар «хүйтэн дайн» үргэлжэлһөөр, улам ехээр һүжэрөөгдэһөөр байһаниинь бүтэдэндэ мэдээжэ. Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзда, эб найрамдал хүсэдэг бусад оронуудта эсэргүүгээр ябуулагдадаг хардалга гүрдэлгын убайгүй муухай кампани болюулагданагүй, харин улам шангадажа байна. Америкын Холбоото Штадуудай правительство хадаа демократическа лагериин оронууд дотор һүйдхэлгын ажал-ябуулга хэхэ ябадалда олон зуун миллиард доллар далдагүйгөөр һомолно, яаралтай зэбсэгжэлгын политикаяа үргэлжэлүүлжэ, сэрэгэй бүлэглэлнүүдые бии болгоно, демократическа лагериин хилэнүүдтэ дүтэхэнэ сэрэгэй базануудые олоор байгуулна. Эдэ бүхы баримтанууд эб найрамдалда дуратай бүхы арадуудай һанаае ехээр зобоонгүй байха арганьгүй.

Корейдэ эблэрэлгэ баталагдаһан, шуһа адхаралга болюулагдаһан ябадал уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха хэрэгтэ ехэ оруулалта болоно. Корейскэ арадта баадхаһан үнэн зүб бэшэ, булимтаралгын шэрүүн шанга энэ дайе болюулхын түлөө Советскэ Союз Хитадай Арадай Республикатай, арадай демократиин оронуудтай гар гараа барилсан эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсээ гэжэ мэдээжэ.

Мүнөө, Корейдэ агрессорнуудэй түсэбүүдэй буруу һүрэһэн хойно, корейскэ дайнһаа һургаал абамаар зарим урогууд тухайда дахин һануулхада туһатай болохо байна.

Империалистическэ агрессорнүүд Корейдэ зэбсэгтэ добтолго хэхэдээ корейскэ арадые богоолшолхо гэжэ, мүн өөрынгөө бэеэ даанхай байдалай, демократическа эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлдэ бодоһон Азиин болон Номгон далайн арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе хайра гамгүйгөөр дараха гэжэ бодомжолһон байгаа.

Гэбэшье, агрессорнууд тиигэжэ һанана, теэд өөрынгөө эрхэ сүлөөе, бэеэ дааха байдалые аршалан хамгаалдаг арадууд энээниие зүбшөөрнэгүй.

Азиин арадууд национальна эрхэ сүлөөгөө, бэеэ дааха байдалаа аршалан хамгаалхаар, Дальна Востогто дэлхэйн шэнэ дай һужэрөөлгэхэгүйгөөр эрид шиидэнхэй байна гэжэ Корейдэхи событинууд харуулаа.

Колониальна болон бэеэ даагаагүй оронуудые хамаагүйгөөр захиржа байдаг сагай үни үнгэрһэн үнэн бодото ушарые империалистнууд ойлгохо ёһотой байгаа. Эдэ арадуудай түүхын хуби заяанда эрид хубилалта болонхой. Азиин арадууд өөрынгөө ороной, өөрынгөө хуби заяагай хүсэд эзэдынь байхаяа хүсэнэ.

Ази дотор агуууехэ арадай-демократическа гүрэн—Хитадай Арадай Республика бии болоо. Энэ республика Азида, мүн бүхы дэлхэй дээрэшье эб найрамдал ба прогресс бэхижүүлгын шухала арга нүхэсэл болонхой. Агуууехэ энэ орон Азиие дэлхэйн шэнэ дайнай гуламта болгохо гэһэн политика хэһээгдэнгүйгөөр бэелүүлхэдэнь империалистнуудта һаад хэнэ. Энэ орон хадаа эрхэ сүлөөгэй, демократиин ба бодото дээрээ бэеэ дааха байдалай түлөө тэмсэхэдэнь Зүүн зүгэй дарлагдаһан арадуудай хүсэн түгэлдэр түшэг тулгуури мүн.

Энээнтэй дашарамдан, Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци дотор Хитадай Арадай Республикые дахин хуулита эрхэтэй болгохо ябадалда һаад хэдэг империалистическэ гүрэнүүдэй хараа бодол тушаа хэлэнгүй гаража болохогүй байна. Энэ хараа бодол уласхоорондын түгшүүритэй байдалай саашадаа үлэхэ ябадалда туһалжа байһаниинь дамжагүй. Уласхоорондын тон шухала проблемэнүүдые, жэшээнь, Дальна Востогто хабаатай проблемэнүүдые шиидхэлгэдэ агуууехэ Хитад арадые тоонгүй байжа болохогүй. Хитадай Арадай Республикын эдэбхитэйгээр хабаадаагүй һаа уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха, Азиин проблемэнүүдые гуримшуулха тухайда томоотойгоор хэлэхын аргагүй байна.

Корейдэ эблэрэлгэ баталагдаһан ябадал уласхоорондын оршон байдалай түгшүүрилые һуларуулха зохид арга боломжо олгоо. Гэбэшье, энэ хадаа империалистическэ гүрэнүүдэй хүсэлые ханаанагүй. Уласхоорондын харилсаануудые зохид һайн болгохо ябадал тэдэ гүрэнүүдэй түсэбүүдтэ оролсоногүй.

[illegible]

...бэл, США-гэй, Англиин, Франциин, Советскэ Союзай ба Хитадай Арадай Республикын түлөөлэгшэдэй зүблөөн дээрэ уласхоорондын харилсаанууд тахи түгшүүрил һуларуулха тушаа ниитэ хэмжээ-ябуулгануудые зүбшэн хэлсэхэ гэһэн советскэ дурадхал тухайда баруун гүрэнүүд үгэ дуугүйгөөр үнгэрнэ. Мүн Корея тушаа политическэ конференци зарлаха тухай асуудалаар США-гэй зонхилхы бүлэг нюурнуудай эзэлһэн хараа бодол энээниие гэршэлнэ. Энэ хараа бодолынь корейскэ проблемые тон түргэнөөр эсэслэн гуримшуулха гэжэ, Дальна Востогой шиидхэгдээгүй бусад асуудалнуудые шиидхэхэ гэжэ эрмэлзэдэг бүхы хүнүүдэй дунда сошордол үүдхэнгүй байха арганьгүй. Американска түлөөлэгшэд политическэ конференциие «түхэреэн столой» конференци болгохо гэжэ хүсэнэгүй. Дайлалдаһан талануудһаа гадна, мүн энээниие һонирходог нейтральна гүрэнүүд тэрэ конференци дээрэ уулзаха ёһотой байгаа. Инди мэтын Азиин иимэ томо гүрэн Корейдэхи дайнда эсэс табиһан ябадалда бага бэшэ габьяатай юм гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Гэбэшье, США хадаа Индиие зайсажа гарахаяа хүсэнэ, тэрээниие ба хэдэ хэдэн нейтральна бусад гүрэнүүдые Корея тушаа политическэ конференцидэ уриха ябадалһаа арсана. Агрессиеэ улам ехээр хэжэ, Азиин арадуудые эзэмдэн абаха гэһэн тэнэг түсэбүүдээ империалистическэ агрессорнүүдэй орхёогүй байһаниинь элитэ.

Мүнөөнэй уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха хэрэгтэ германска асуудал шиидхэлгын тон ехэ удхашанартай боложо байһаниинь дамжагүй.

Европодо эб найрамдал сахин хамгаалха ба бэхижүүлхэ тушаа һаналаа ехээр табидаг, германска арадай национальна интересүүдые хамгаалха гэжэ оролдодог Советскэ Союз германска проблемые үнэн зүбөөр шиидхэхэ тухай дурадхалнуудтайгаар баруун гүрэнүүдтэ нэгэнтэбэшэ хандаһан байна. Германска арадай национальна хүсэл эрмэлзэлгые хараадаа абажа, Германитай эбэй договор батална тухай асуудал хаража үзэхын тулада эбэй конференци зарлаха, Сагзуурын Ниитэгерманска правительство бии болгохо, ниитэгерманска һунгалтануудые хэхэ, Германиин дайнай хойшолонгуудтай холбоотой финансово-экономическа уялгануудые хүнгэдхэхэ аргаар германска асуудалые эб найрамдалай аша туһада шиидхэжэ болохо ба шиидхэхэ ёһотой гэжэ Советскэ правительство найдана.

Советскэ дурадхалнуудта баруун гүрэнүүдэй хандалгань германска асуудалые зүбөөр гуримшуулха гэжэ тэдэ гүрэнүүдэй эрмэлзэдэг тухай гэршэлэн харуулнагүй. Германска арадай национальна интересүүдые тэдэ гүрэнүүдэй тоохоһоо байтагай, хүндэлхэ хүсэлтэй байһан тухайданшье энэ хандалгань гэршэлэн харуулнагүй. Советскэ Союзай дурадхалнуудта үгэһэн бүхы харюунууд соогоо эбэй договор тухай, ниитэгерманска правительство байгуулха тухай, Германиин финансово-экономическа уялгануудые хүнгэдхэхэ тухай гэхэ мэтын германска проблемын шухала бүхы талануудые тэдэ гүрэнүүд зайсажа гарадаг байна. Хоёр хуби болгогдожо таһалагдаһан Германиин байһаар байтар ниитэгерманска һунгалтанууд тухай хайшан гэжэ үгэ гарахань, Германида ниитэгерманска правительствын үгы байтар ямар-нэгэн һунгалтанууд тухай үгэ гарахань ойлгосогүй байбашье һаа, тэдэ гүрэнүүд ниитэгерманска һунгалтанууд гэдэг тухай асуудалые зорюута табина.

Тиихэдэ, Германи тушаа баруун гүрэнүүдэй үдэр бүри ябуулдаг политикань эдэнэй бодото хүсэл эрмэлзэлые элирүүлэн харуулна. Тэдэ хүсэл эрмэлзэлынь Европодо эб найрамдал бэхижүүлхэ ябадалда зорюулагданхай бэшэ, харин Баруун Германиие Европодохи шэнэ дайнай гуламта болгохо ябадалда зорюулагданхай юм. США-гэй ба Англиин эзэрхэн зонхилогшо бүлэг нюурнууд Баруун Германиие ремилитаризацилха политика далдагүйгөөр бэелүүлнэ, тэндэ зэбсэгтэ хүсэнүүдые яаралтайгаар дахин байгуулна. Тэдэ эзэрхэн зонхилогшо нюурнуудай һанадаг ёһоор, тус зэбсэгтэ хүсэнүүдынь тэдэнэй байгуулдаг агрессивнэ «европейскэ армиин» ядро болохо ёһотой юм. Германска милитаризмые дахин һэргээхэ политика боннско бундестагта һунгалтануудай болоһонһоо хойшо һүүлэй үедэ илангаяа далдагүй сэхэ болонхой. Баруун Германиин дай хэхэ дуратай милитаристска бүлэг нюурнууд Германска Демократическа Республикада, Польско болон Чехословацка Арадай Республикануудта эсэргүү, Советскэ Союзда эсэргүү зорюулагдаһан реваншистска мэдүүлгэнүүдые сэхэ хэнэ. Тэдэнэр Францииие, илангаяа Германска Демократическа Республикые занана. Эдэ заналтануудынь США-гэй ба Англиин хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшадай зүгһөө бүрин һайшаагдана. Хэрбээ Франци «европейскэ хамгаалгын нэгэдэл» гэдэгые байгуулха тухай парижска договорые хууляар баталхаһаа арсаа һаа, Баруун Германи Франциин хабаадалгагүйгөөр дахин һэргээн байгуулагдаһан зэбсэгтэ хүсэнүүдтэйгээ хамта Хойто-атлантическа агрессивнэ союзда шууд оруулагдаха гэжэ тэдэ ажал-ябуулагшад мэдүүлнэ.

Эб найрамдал хүсэһэн арадуудай эрмэлзэлые хараадаа абаха баатай болоһон баруун гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд түгшүүрилые һуларуулхын тулада шиидхэгдээгүй проблемэнүүдээр Советскэ Союзтай хэлсээ хэхэеэ хүсэдэг хэбэртэй байһанаа үсөөн бэшэ мэдүүлдэг. Баруун гүрэнүүдэй хэдэг иимэ мэдүүлгэнүүд тэдэнэй бэелүүлдэг политика хоёрой хоорондо ямар ехэ илгаатай байдагые германска асуудал шиидхэлгэдэ тэдэнэй хайшан гэжэ хандадаг ябадалһаа хаража ойлгоходо болохо байна. Үгөөрөө болоходоо баруун гүрэнүүд германска проблемые Советскэ Союзай хабаадалгатайгаар зүбшэн хэлсэхын түлөө байдаг хэбэртэй юм. Хэрэг дээрээ болоходоо, тэдэ гүрэнүүд Баруун Германиие агрессивнэ Атлантическа союзда оруулгые бэхижүүлхэ гэһэн парижска ба боннско милитаристска договорнуудые хууляар баталхые али болохо аргаар түргэдхэнэ. Эдэ договорнуудые хууляар баталалга Германиие единэ демократическа ба эб найрамдалда дуратай гүрэн болгон нэгэдүүлхэ аргагүй болгожо байһаниинь элитэ.

Баруун гүрэнүүд германска асуудалые Советскэ Союзтай зүбшэн хэлсэхые хүсэнэбди гэжэ баталдаг, тиихэ зуураа тэдэнэр гол түлэб Советскэ Союзда эсэргүү хандуулагдаһан агрессивнэ Атлантическа системэдэ Баруун Германиие оруулха тухай нэгэн талын хэлсээе лондонско зүблөөн дээрэ баталһан байха юм. Баруун гүрэнүүдэй иимэ хараа бодолынь дүрбэн гүрэнэй зүблөөн дээрэ германска асуудал зүбшэн хэлсэлгые уридшалан дэмы ябадал болгоно бэшэ аал? Германска асуудалаар өөрынгөө хараа бодолые Советскэ Союзда баадхаха, тэрэнэйнгээ хэрбээ бүтөөгүй һаань, Советскэ Союз германска проблемые эбэй ёһоор гуримшуул[ха ...] [illegible]

веннэ һаналые мэхэлхэ һэдэлгэ баруун гүрэнүүдэй зүгһөө эндэ гаргагдана бэшэ аал?

Дай бэлэдхэлгэдэ зорюулагдаһан али бүхы хорото аашануудайнь хойноһоо эб найрамдалда дуратай арадууд һэрэмжэтэй хёрхоор ажаглан хаража байна гэжэ германска асуудалые эбэй ёһоор шиидхэлгэдэ эсэргүүсэн тэмсэгшэд һанаха зэргэтэй байгаа. Вашингтоной холо бодолгүй политигууд англиїска ба французска билдагууша зарим ажал-ябуулагшадай туһаламжаар Баруун Германида агрессиин гуламта дахин һэргээхэдээ, дайн сэрэгэй аюул тохёолдуулжа байна гээшэ гэжэ арадууд һайн мэдэнэ.

Оронииень боннско реваншистнуудай татан оруулха гэһэн зам хадаа бүхы германска нацада туйлай ехэ аюултай хойшолонгуудые тохёолдуулха байна гэжэ Германиин бодомжотой политигуудай ойлгоогүй байха арганьгүй юм.

Баруун Германиие ремилитаризацилха ба агрессивнэ Атлантическа союзда оруулха политика хадаа Советскэ Союзай, арадай демократиин оронуудай хилэнүүдтэ дүтэхэнэ сэрэгэй олон базануудые хэдэ хэдэн европейскэ оронууд дотор байгуулдаг политикатай таһаршагүй холбоотой юм. Энэ хадаа демократическа лагериин гүрэнүүдтэ эсэргүү нэгэл тэрэ политикын ондо ондоо талануд мүн байһаниинь элитэ. Теэд энээнһээ мүн зохихо тобшололнуудые хэхэ хэрэгтэй байна.

Уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха гэжэ бодото дээрээ эрмэлзэдэг хүнүүд бусадай территори дээрэхи сэрэгэй базануудые усадхаха тухай асуудалые зайсажа гараха ёһогүй. Советскэ Союз энэ асуудалые баруун гүрэнүүдэй урда нэгэнтэбэшэ табидаг байгаа, мүнөөшье эрид шангаар табина. Гэбэшье, тэдэ гүрэнүүд тус асуудалые хододоо зайсажа гарадаг байна.

Энээнһээ байтагай, Америкын Холбоото Штадууд базануудые үгэхэ тухай асуудалаар Норвеги болон Даниие һүүлэй үедэ бүри ехээр хашадаг болобо, сэрэгэй базанууд тухай хэлсээнүүдые Грецитэй, франкистска Испанитай баталаа, мүн иимэ ябадалда Ираниие, Дүтын ба Дунда Зүүн зүгэй бусад оронуудые али болохоор тухирна.

Баруун гүрэнүүд атомна, водородно ба хүниие олоорнь хюдадаг бусад түрэлэй буу зэбсэгүүдые хорихо тухай, агуууехэ гүрэнүүдэй буу зэбсэг хороохо тухай шиидхэбэри баталан абаха ябадалда үсэд нэтэрүүгээр эсэргүүсэнэ. Тиихэ зуураа, Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци дотор эдэ асуудалнуудай зүбшэн хэлсэгдэдэг байһаниие урдаа барина. Гэбэшье, тус асуудалнууд энэ организациин бии болоһонһоо хойшо зүбшэн хэлсэгдэдэг, теэд үрэгүй хооһон дискуссинуудай эхи захань харагданагүй гэжэ мэдээжэ.

Бодото хэрэгээр лаблагдадаггүй үгэнүүдтэ арадууд мүнөө этигэхэеэ болинхой. Тиин империалистическэ гүрэнүүдэй захиран зонхилхы бүлэг нюурнууд хадаа эб найрамдалай дайсад, шэнэ дай бэлэдхэхын түлөө арадуудай хоорондо хёмороо үүдхэлгын политикые ябуулагшад мүн гэжэ бодото хэрэгынь тэдэниие элишэлэн харуулна.

Советскэ Союз эб найрамдалай болон бүхы арадуудай хоорондохи хани барисаатай политикые хэлбэришэгүйгөөр, сэхэ шууд бэелүүлдэг. Жэшээнь, хилын саанахи оронуудтай экономическа холбоо барисаае бэхижүүлхэ гэһэн Советскэ Союзай политикашье энэ хэрэгтэ зорюулагданхай. Арадай демократиин оронуудтай бидэнэй бэелүүлдэг экономическа харилсаанууд жэлһээ жэлдэ хүгжэн бэхижэнэ. Тиихэ зуураа, Советскэ Союз энэ жэлдэ Францитай, Италитай, Аргентинэтэй, Финляндитай, Швеци ба бусад олон оронуудтай худалдаа наймаа хэхэ хэлсээ баталаа. Уласхоорондын экономическа холбоо барисаае бэхижүүлхэ ябадалда бидэнэр ехэ удхашанар олгонобди. Энэ хадаа уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха хэрэгтэ туһа хүргэхэ байна. Бэе бэедэнь ашаг туһатай худалдаа наймаа гүрэнүүдэй хоорондо үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ бидэ саашадаашье али болохоор туһалха зорилготойбди.

Пролетарска интернационализмын үзэл сурталаар ниитаруулагдан нэгэдэһэн демократиин ба социализмын оронуудай хүсэн түгэлдэр лагерь экономическа, политическэ болон культурна ажабайдалай бүхы һалбаринуудые саашадань хүгжөөлгын замаар этигэл найдамтайгаар дабшана, прогрессэй, эб найрамдалай, демократиин интересүүдтэ зорюулан, уласхоорондын оршон байдалда улам ехэ ба һайн һайхан нүлөө үзүүлнэ.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг хүсэнүүд саг үргэлжэ ургажа, бэхижэжэ байна, эдэ хүсэнүүд бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ шухала эрхэ нүхэсэл болоно. Энэ жэлдэ болоһон эхэнэрнүүдэй, залуушуулай ба профсоюзуудай бүхэдэлхэйн конгрессүүд эб найрамдалай түлөө, яаралтай зэбсэгжэлгэдэ эсэргүү ба ажалшадай эрхэ сүлөөе капиталистическэ монополинуудай хаһан добтолхо ябадалда эсэргүү тэмсэлдэ нигта нэгэдэлтэй байхаяа олон миллион хүнүүдэй угаа ехээр эрмэлзэжэ байһанай тэмдэг доро үнгэрһэниинь һайшаалтай. Дайн сэрэгые уридшалан зайсуулха, эб найрамдалай хэрэгые аршалан хамгаалха тон ехэ хүсэлтэй бүхы хүнүүдэй хүсэниинь, ажалшадай хүсэниинь—нигта нэгэдэлдэ байна. **(Удаан саг соо, нэрьемэ альга ташалга болобо).**

**

Нүхэдүүд!

Октябриин илаһанай эсэстэ гушан зургаан жэлэй саада тээ бии болоһон советскэ байгуулалта дэлхэйн түүхын ябасада жэл ерэхэ бүри улам ехэ нүлөө үзүүлнэ. Октябрьска революциин соносхоһон принципүүд мүнөө социализмын болон демократиин түгэлдэр хүсэтэ лагериие нигтаар жагсаадаг, эрхэ сүлөөгэй, прогрессэй түлөө шэн зоригто тэмсэлдэ ажал хэдэг олон миллион шэнэ шэнэ хүнүүдые жагсаан бодхоодог асари ехэ хүсэн болонхой.

Агуууехэ Октябрьска социалистическэ революциин гушан зургаан жэлэй ойе тэмдэглэхэ зуураа, бидэнэр Советскэ Союзай арадуудай туйлаһан асари ехэ амжалтануудаар омогорхохо ёһоороо омогорхонобди.

Бидэнэй урда ехэ зорилгонууд табигданхай. Эдэниие бэелүүлхын тулада хүсэ шадалаа дахин шэнээр эршэдхэхэ, урагшаа дабшаһан зам дээрэмнай байһан ямаршье бэрхэшээлнүүдые дабахаар бэлэн ба эрид шиидэнхэй байха хэрэгтэй болоно. Зүгөөр, советскэ хүнүүд бэрхэшээлнүүдһээ хэзээшье айдаггүй юм. Манай алдарта Коммунистическэ партяар хүтэлбэрилэгдэдэг, Маркс—Энгельс,—Ленин—Сталинай хамагые илагша идейнүүдээр зоригжоһон советскэ арад коммунизм байгуулхадаа шэнэ илалтануудта тээшэ урагшаа хэлбэришэгүйгөөр дабшахаа байха гэжэ бидэ хүсэд найдамтайгаар хэлэхэ аргатай байнабди. **(Альга ташалга болобо).**

Агуууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 36 жэлэй ой мандаха болтогой! **(Альга ташалга болобо).**

Арадуудай хоорондын эб найрамдал мандаха болтогой! **(Альга ташалга болобо).**

Агуууехэ советскэ арад мандаха болтогой! **(Альга ташалга болобо).**

Ленин—Сталинай туг доро, Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр—коммунизмын илалта тээшэ урагшаа! **(Удаан саг соо, нэрьемэ альга ташалга болобо. Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин хүндэлэлдэ, тэрэнэй Центральна Комитедэй болон Советскэ правительствын хүндэлэлдэ зорюулагдаһан баярай үгэнүүд зал дотор соностоно).**

ССР СОЮЗАЙ ЕХЭ ТЕАТРТА

Ороной городууд болон тосхонууд һайндэрэйхеэр гоёогдонхой. Советскэ арад дэлхэйн түүхэдэ угаа ехэ событи болохо Агуууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 36-дахи жэлэй ойе тэмдэглэжэ байна.

Ноябриин 6-най үдэшэ. Манай ороной столица Москва электрын галнуудаар яларна. Хаа хаагүй улаан тугууд хадаатай. КПСС-эй Центральна Комитедэй урианууд, В. И. Ленинэй ба И. В. Сталинай, Парти ба Правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй портредууд байна. Ойрын хэдыхэн жэлнүүдтэ советскэ арадай хараалһан һайн һайхан түсэбүүдые, советскэ засагай жэлнүүдтэ туйлаһан агуууехэ амжалтануудые харуулһан гоё һайханаар хэһэн транспарантнууд, уран гоё паннонууд гэрнүүдтэ хадаатай. Арадай ажахые шэнээр дэбжүүлхээр, хүн зоной материальна ба культурна ажабайдалай хэмжээе улам дээшэлүүлхээр эдэ түсэбүүд хараална.

Советскэ бүхы хүнүүдтэл адли Москвагай ажалшад өөһэдынгөө интерестэ зорюулагдаһан арадай ажахын түсэбүүдые бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ зорюулна. Ажалай илалтануудай дүнгүүд үнэн этигэлтэй, сэсэншье байна. Хүдөө ажахын хэрэгсэлдэ зорюулһан машинануудые, станогуудые, металлнуудые үйлэдбэрилэн гаргалгые ехэдхэжэ байһые, арадай хэрэглэлэй товарнуудые үйлэдбэрилгын ургаһан тухай эдэнэй тоо бүхэниинь харуулна. Москвагайхид хоёр миллиардһаа үлүү түхэригэй продукци 10 һарын түсэбһөө гадуур бүтээн гаргаа. Үргэн хэрэглэлэй товарнуудай промышленностиин министерство ба Эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин министерствын столична предприятинууд түсэбһөө гадуур миллиард түхэригһөө [illegible] Промышленностиин предприятинуудай ба хүдөө ажахын ажал-ябуулгые һайжаруулгатай холбоотой шухала асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэн, эрдэмтэд оролдосотойгоор хүдэлмэрилнэ.

Москвагайхид арадай ажахын түсэбүүдые саашадаашье үлүүлэн дүүргэхэ, коммунизм байгуулагшадай түрүү зэргэдэ ябаха гэжэ уялга абаа.

...ССР Союзай Ехэ театр электрын галнуудаар яларна. СССР-эй арадай эбдэршэгүй хани барисаае харуулһан союзна республикануудай гербнүүдтэй 16 улаан тугууд театрын фонтондо хадаатай байна. Байшангай фасадта Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинай ехэнүүд портредууд.

Ехэ театрын зал ба сценэнүүд гоёор шэмэглэгдэнхэй. Сценын тэгэндэ, тугуудай хоорондо В. И. Ленин ба И. В. Сталинай портредууд байна. Доронь ургамал сэсэгүүд табяатай. «1917—1953» гэжэ суута тоонууд гэрэлтэн яларна. «Агуууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 36-дахи ой мандаха болтогой!» гэһэн үгэнүүд тугууд дээрэ түхэреэлэн бэшээтэй.

Ажалшадай депутадуудай Московско Соведэй баярай заседанида суглараһан суута хүнүүд—Московско предприятинуудай ба барилгануудай түрүү хүдэлмэришэд, наукын, литературын ба искусствын ажал-ябуулагшад, партийна болон общественнэ организацинуудай түлөөлэгшэд, советскэ армиин сэрэгшэд, министрнүүд, СССР-эй ба РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй депутадууд Ехэ театрын залые дүүргэбэ.

Агуууехэ Октябриин 36-дахи жэлэй ойн һайндэрлэлгэдэ ерэһэн харийн гүрэнүүдэй делегацинууд байлсаба.

Үдэшын 7 час. Нүхэд Г. М. Маленковой, В. М. Молотовой, Н. С. [illegible] Н. А. Булганинай, Л. М. Кагановичын, А. И. Микоянай, М. З. Сабуровай, М. Г. Первухинай, П. К. Пономаренкын, М. А. Сусловай, П. Н. Поспеловэй, Н. Н. Шаталинай, М. Ф. Шкирятовай, президиумдэ гарахадань суглараагшад үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтаба.

Агуууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 36-дахи ойн һайндэрлэлгэдэ зорюулагдаһан партийна болон общественнэ организацинуудай, советскэ армиин түлөөлэгшэнэртэй хамта болоһон Московско Соведэй баярай заседаниин түрүүлэгшэ нүхэр М. А. Яснов Агуууехэ Сталинай дурасхаалые хүндэлэн бодожо хүндэлхые дурадхаба.

Бултадаа бодобо.

Баярай заседани нээгдэбэ. Советскэ Союзай Гимнын һүр жабхалантай абяан гараба.

Һүүлээрнь Агуууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 36-дахи ой тухай элидхэл хэлэхын тулада нүхэр К. Е. Ворошиловто үгэ үгтэбэ. Нүхэр К. Е. Ворошиловые суглараагшад баяртайгаар угтаба.

—Бүгэдые илагша—Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинай һургаалаар зоригжон, манай алдарта Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро советскэ арад,—гэжэ элидхэлшэ түгэсхэлдөө хэлэнэ,—коммунизм байгуулгын шэнэ илалтанууд тээшэ хэлбэришэгүйгөөр урагшаа алхалха байна.

Ленин—Сталинай туг доро, Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр коммунизмын илалта тээшэ урагшаа дабшая!

Эдэ үгэнүүдые суглараагшад удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтаба. Коммунистическэ партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй ба Советскэ Правительствын хүндэлэлдэ гэжэ абяан гарана.

МОСКВАДА УЛААН ТАЛМАЙ ДЭЭРЭ БОЛОҺОН ПАРАД БА ДЕМОНСТРАЦИ

Политическэ, ажахын ба ажалай үсэ ехэтэйгээр урган байһан орон байдалда, коммунизмые зорилзам дээрэхи угаа ехэ илалтанудай оршон байдалда советскэ рон Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 36-дахи ойе һайндэрлэжэ байна.

Манай советскэ ороной ниисэлэл 1953 оной ноябриин 7-ной үглөөгүүр илангаяа һүртэй гоё, баяр табхалантайгаар харагдана. Москвагай үйлсэ ба магистральнууд угаа гоёор шэмэглэгдэнхэй. Гэрэй ханануудта КПСС-эй ЦК-гэй октябрька уряанууд дүлэтэнэ. Зохидоор убсалаад, гоёор зурагдаһан транспарантнуудые баряад, сэсэг тэбэһэн үйлсэдэ гараһан хэдэн зуу мянган москвагайхидые харахадаа бүри намар баһа дахин зунай шэнэтэй болобо. Москва дээгүүр зол жаргалай, ажалай, эб найрамдалай хүгжэм ниидэнэ.

Арадай баярай гуламта болоһон Улаан талмай эгсэ зохидоор шэмэглэгдэнхэй. ГУМ-ай нюур талань улаа ягаан үнгэтэй бүдөөр бүрхэгдэнхэй. Тэг дундань Коммунистическэ партиие байгуулагша, эхэ мэргэн багша В. И. Ленинэй, тэрэнэй шабинь ба хэрэгыень үргэлжэлүүлэгшэ агуухэ И. В. Сталинай дүрые харуулһан барельеф байна. Советскэ Союзай гербын эхэ макет доронь эб найрамдалта арбан зургаан союзна республикануудай гербүүд оршоно.

Парадай эхилтэр үсөөхэн минута бэ. Кремлиин ханын наада талаар табсантан байһан гранит шулуун трибуна дээрэ Москвагай фабрика, заводуудай түрүүшүүл үйлэдбэриин үүсхэлшэд, наука ба искусствын хүнүүд, министрнүүд, СССР-эй ба РСФСР-эй депутадууд байна. Тусгаар һуурида—дипломатическа корпусой түлөөлэгшэд, сэрэгэй атташенүүд болон гадаадын олон тоото айлшад, хилын саанахи оронуудһаа Октябрьска һайндэрт ерэһэн олониитын түлөөлэгшэд.

Улаан талмай дээрэ, тэрэниие тойрон, угаа холо хүрэтэр Түүхын музейн, Манеж шадар, Горькиин үйлсэдэ, Охотно рядта сэрэгэй частьнууд татагданхай. Ленин — Сталинай Мавзолейн трибунада парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд гарана: нүхэд Г. М. Маленков, В. М. Молотов, Н.С. Хрущев, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, А. И. Микоян, М. З. Сабуров, М. Г. Первухин, Н. М. Шаталин, М. Ф. Шкирятов болон советскэ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй маршалнууд, генералнууд, адмиралнууд, парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдые Улаан талмай дээрэ байһан айлшад альга ташан, ехэ хүхюунээр угтаба.

Тэбхэр арбан часта, кремлёвско курантнуудай түрүүшын сохилтоор, Спасска башниин үүдээр нээлтэтэй автомобиль дээрэ СССР-эй обороны Министр, Советскэ Союзай Маршал Н. А. Булганин гаража ерэбэ. Тэрэниие амадан парадые командалагша армиин генерал К. С. Москаленко гүйлгэжэ ошобо. Талмайн тэг дунда тэдэнэй машинанууд золгон зогсобо. Н. А. Булганин, рапорт хүлеэн абаад, парадые командалагшатай хамта жагсаалда байһан сэрэгүүдые үзэн ябажа, солдадууд, матросууд, сержантнууд, старшинанууд, офицернүүд, генералнууд, адмиралнуудые амаршалан, тэдэниие Агуухэ Октябриин 36 жэлэй ойн баяраар амаршалба. Оборонын министрэй амаршалгын харюуда хүсэтэ «Ура» долгитон зэдэлбэ. Оркестр угтамжын марш наадаба. Сэрэгые үзэн ябалгын боложо байха үедэ Мавзолейн үмэнэ мянган аялгаар наададаг сэрэгэй оркестрнүүд сугларна. Тэдэниие полковник Петров зонхилон наадхуулна.

Сэрэгүүдые үзэч харалга дүүрэбэ. Улаан талмай дээрэ ородо арадта зорюулһан «Алдарша» гэһэн эрэлхэг магтаалай гайхамшаг аялга жиитаба.

Нүхэр Булганин Мавзолейн трибунада гараба. Алтарма, улаан далита шубууд шэнгеэр тугуудые намируулһан фанфаранууд дээшээ үргэгдэн:

«Бүгэдэ соносогты!» гэһэн дохёо болобо. Энэ дохёо, радиогоор дамжуулагдан, манай заха хизааргүй үргэн ехэ Эсэгэ ороной бүхы заха хизаарнуудаар таран зэдэлбэ. Бүгэдэ соносогты! Улаан талмай хэлэнэ, Москва хэлэнэ, советскэ арад хэлэнэ! Советскэ арадай хэлэһэн үгые Хитадта, Вьетнамда, Корейдэ, Европын арадай демократиин оронуудта соносоно. Энэ минутада нишэ, кремлёвско хана тээшэ газарай бүмбэрсэгэй али бүхы заха хизаарһаа арадай сэдьхэл бодол хандана. СССР-эй оборонын Министр Маршал Н. А. Булганин үгэ хэлэбэ.

Советскэ Союзай Маршал Н. А. БУЛГАНИНАЙ үгэ

Нүхэд солдадууд ба матросууд, сержантнууд ба старшинанууд!

Нүхэд офицернүүд, генералнууд ба адмиралнууд!

Советскэ Союзай ажалшад!

Хилын саанаһаа ерэһэн манай хүндэтэ айлшад!

Советскэ правительство ба Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй зүгһөө таанадые Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 36 жэлэй ойн баяраар дашарамдуулан амаршалан мэндэшэлнэб.

Энэ жэл хадаа ажахын, наука, культурын бүхы һалбаринуудта Советскэ Союзай шэнэ ехэ амжалтануудые туйлаһан жэл мүн болоно. Энэ жэлэй турша соо советскэ арад Коммунистическэ парти ба тэрэнэй Центральна Комитедые тойрон улам нигтаар жагсаба. Манай олонациональна ороной арадуудай эб найрамдал улам бүри батажаа. Советскэ гүрэн улам бүри бата бэхи болоо.

Энэ үнгэрһэн жэлэй турша соо хилын саадахи манай хани нүхэд баруун ба зүүн зүгтэхи демократическа лагериин ажахын ба культурын байгуулгада ехэ амжалтануудые туйлаһан байна.

Эдэ бүгэдые хаһатлан харахада социализм ба демократиин лагерь улам бүри хүсэтэй, диилдэшэгүй болоо.

Мүнөөдэр Агуухэ Октябриин ойгоо бүгэдэарадай, гүрэнэй һайндэрые Советскэ Союзай ажалшад политическэ ба ажалай шэнэ амжалтын, илангаяа хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ, арадай хэрэглэхэ юумэнүүдые үшөө бүри ехээр үйлэдбэрилхэ асуудалнуудаар партиин правительствын гаргаһан һүүлэй тогтоолнуудтай холбоотой үргалтын оршон байдалда угтана.

Эдэ шухала тогтоолнуудые бэелүүлэлгэ хадаа һаеын хоёр — гурбан жэлэй турша соо арад зоной хэрэглэлтые нилээд горьтойгоор дээшэлүүлжэ, колхозно таряашадай материальна һайн байдалай хэмжээе үргэжэ, үшөө улам ехээр манай советскэ гүрэниие бэхижүүлнэ. Тэрэнэй лэ манай Эхэ ороной ажалшад хадаа парти, правительствын эдэ дурсагдаһан тогтоолнуудые заатагүй дүүргэхын түлөө зоригтойгоор тэмсэнэ. Энээгээрээ манай арад ажахын шэнэ хүсэ ехэтэ амжалтые туйлаха байна.

Гадаадын политикын талаар хэлэбэл, манай правительствын олон удаа мэдүүлһэн ёһоор, Советскэ Союз болбол саг үргэлжэ, эбдэришэгүйгөөр амгалан тайбаниие сахижа батажуулха тээшэ, уласхоорондын али бүхы зүрюу ябадалнуудые таараалдуулан һалгаха тээшэ эрмэлзэжэ байһан ба эрмэлзэжэшье байна. Уласхоорондын зүрилдөөтэ байдалые зөөлэрүүлхын талаар хэхэ юумэн тухай Советскэ правительствын оруулһан мэдээжэ дурадхалнууд имагтал эдэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ зорюулагдаһан байна. Эдэ дурадхалнуудта харюу болгон, баруун зүгэй державанууд хадаа амгалан тайбаниие, уласхоорондын аюулгүйе батажааха ябадалда үнэн дээрэ харша элдэб янзын уридшалгын эрилтэнүүдые табина. Иигэжэ байха һамбаандань хэдэ хэдэн европейскэ гүрэнүүдэй территори дээрэ, Советскэ Союзай ба арадай демократиин оронуудай хилэнүүдтэ дүтэ шадар шэнэ шэнэ американска сэрэгэй базанууд байгуулагдажал байха юм. Хариин хэблэлэй хуудаһануудһаа юрэнхыдөө американска генералнуудай хүтэлбэри доро ябуулагдадаг эзэрхэг Хойто-атлантическа блогой сэрэгүүдэй һуралсал ба манёврнууд тухай мэдээнүүд бүри һаланагүй.

Энэ оршон байдалнуудай байгаа сагта Советскэ гүрэнэй аюулгүйе найдамжатай болгохын тулада манай Правительство өөрынгөө Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые батажаахын тухайда ёһото һаналаа табингүй аргань үгы.

Советскэ Арми, Далайн-Сэрэгэй Флодой личнэ состав мүнөө жэл өөрынгөө дайшалхы һургаал бүри һайжаруулһан байгаа. Манай ороной элдэб нютагуудта үнгэргэгдэһэн Советскэ Армиин сэрэгүүдэй намарай һуралсал ба манёврнууд мэнэ һая дүүрээ. Мүнөө жэлэй дайшалхы һуралсалай дүүргэлтэ болохо тус манёврнууд ба һуралсалда элдэб түхэлэй сэрэгүүд хуурай-газарай, агаарай-десантна сэрэгүүд, агаарай-сэрэгэй, далайн-сэрэгэй хүсэнүүд хабаадаба.

Элдэб газарнуудта, һуралсалай элдэбын оршон байдалда үнгэргэгдэһэн һуралсал ба манёврнууд тэдээндэ хабаадаһан сэрэгүүдтэ ехэ дүршэл олгожо, тэдэнэй дайшалхы бэлэдхэлые, дайшалхы ябадалда дүтэрхы оршон байдалда мүнөөнэй буу зэбсэг хэрэглэхэ шадабариинь шалгажа үзэхэ арга олгоһон байна.

Далайн-Сэрэгэй хүсэнүүд өөрынгөө һуралсалые дайшалхы корабльнуудай хани барисаатай амарые хүргэхэ зорилготойгоор Польша, Румыни, Болгариин портнуудта ошолгоор түгэсхэбэ. Эдэ походууд манай сэрэгэй морягуудай эрхим һайн далайн бэлэдхэлтэйе харуулба.

Һуралсал ба манёврнууд хадаа манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай баян дүй дүршэлые абажа, манай Правительствын оролдолгоор эрдэмтэдэй, инженернүүдэй, конструкторнуудай, промышленностиин ажалшадай ашата эрмэлзэлээр бии болоһон тон шэнэ сэрэгэй техникые, шэнэ буу зэбсэгүүдые амжалтатайгаар шудалан, өөһэдынгөө дайшалхы бэлэдхэлые дээшэлүүлхэ ябадалда ехэ юумэ хэһэн байна.

Нүхэд!

Бидэ коммунизм тээшэ амжалтатайгаар дабшажа ябанабди. Манай алдарта Коммунистическэ парти табин жэлэй хугасаа соо манай Эхэ ороной ажалшан арадые илалтаһаа илалтада хүтэлэн ябана. Коммунистическэ партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй сэсэн мэргэн хүтэлбэри хадаа манай амжалтануудай шиидхэхы хүсэн мүн. Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинай туг доро бидэнэр манай хэрэг илагдашагүй гэжэ мэдэрэн, зоригтойгоор, найдамтайгаар урагшаа ябанабди.

Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 36 жэлэй ой мандаха болтогой!

Баатарлиг советскэ арад ба тэрэнэй шэн зоригто Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!

Советскэ Правительство мандаха болтогой!

Манай бүхы илалтануудые зоригжуулагша ба эмхидхэгшэ — Советскэ Союзай Коммунистическэ парти мандаха болтогой!

Ура!

Хүсэтэ шанга «Ура!» Талмай дээгүүр сууряатан зэдэлнэ. Энэ хадаа сэрэгэйхид маршалай хэлэһэн үгэдэ харюусана гээшэ. Эб найрамдал тээшэ, уласхоорондын хани харилсаан тээшэ советскэ хүнүүдэй эрмэлзэл, Советскэ гүрэнэй хүсэ шадалые эб найрамдалай аша туһын тулада бэхижүүлхэ гэһэн тэдээнэй хүсэл маршалай үгэ дотор тон эли тодоор, хэлбэришэгүй хүсэтэйгөөр ба гүн сэсэнээр харуулагдаа. Советскэ Союзай гимн ороной һаруул һайхан, зол жаргалта ерээдүйн һүр һүлдэ болон, Ленинэй ба Сталинай агуухэ хэрэгэй үнэн зүб байһанда этигэлгын һүр һүлдэ болон талмай дээгүүр ханхинан сууряатана. Кремлёвско хананудай саада тээһээ артиллерийскэ салют нэрьенэ.

Манай шэн зоригто сэрэгшэд Улаан талмай дээгүүр үнгэрхэдөө Советскэ Армиин хүсэ шадалые харуулдаг. Эндэ болоһон парад бүхэн һүр жабхалангаараа хүнүүдэй сэдьхэлые омогорхуулан доһолгодог.

Олон мянган хүнүүд Түүхын музей тээшэ харана. Тэндэһээ М. В. Фрунзын нэрэмжэтэ, Ленинэй орденто ба Суворовой I шатын орденто, Улаан тугта сэрэгэй академиин һурагшадай суглуулагдамал батальонууд гаража ерэнэ.

В. И. Ленинэй үүсхэлээр, гушан табан жэлэй урда тээ, 1918 оной декабриин 8-да сэрэгэй энэ дээдэ һургуули байгуулагдаа һэн. Алдарта герой Чапаев болон Советскэ Союзай хэдэн олон маршалнууд академидэ хүмүүжүүлэгдэһэн алдарта полководецуудай тоодо оролсоно.

Ленинэй орденто, И. В. Сталинай нэрэмжэтэ, Советскэ Армиин бронетанкова ба механизированнэ сэрэгүүдэй академиинхид маршда ябалсана. Манай сэрэгшэд-танкистнууд Европын олон арадуудые фашистска дарлалтаһаа сүлөөлөө. Эгээ нимэһээ манай айлшад—арадай демократиин оронуудһаа ерэһэн ханинар гоё һайханаар жагсаад ябаһан танкистнуудта альга ташан баяр хүргэнэ.

Советскэ Союзай олон арбаад геройнуудай — сэгээн номин огторгойн эзэд офицернүүд-лётчигуудай, манай Эхэ ороной шэн зоригто часовойнуудай — пограничнигуудай, Улаан Армиин алдарта комиссарнуудай заншалые үргэлжэлүүлэгшэ дару занта ба шэн зоригто политхүдэлмэрилэгшэдэй «Эхэ ороноо хамгаалалга» гэжэ сэрэгэй заншалта маршын абяан доро алхасаяа шангадхан үнгэрхэдэнь, гранитна трибунанууд дээрэ байгаашад сэдьхэлээ баясан омогорхоно. РСФСР-эй Верховно Соведэй нэрэмжэтэ, орон доторoo эгээ үнинэй, Улаан тугта Московско Пехотно училищиин курсантнууд Улаан талмайн уужам худар орожо ерэнэ. Энэ училищи Советскэ Армида олон командирнуудые үгөө. Тэрээнэй курсантнууд советскэ арадай героическа баатаршалгануудай түүхэдэ алдарта олон хуудаһа бэшэһэн байна.

Сэрэгэй морягууд талмай дээрэ гаража ерэнэ. Энэ удаа Балтикын морягууд социалистическэ гүрэнэй далайн хилэнүүдые хамгаалагшадай дайшалхы бэлэн байһые харуулха дээдэ золдо хүртөө.

Талмай агшан зуура хооһорно. Моторнуудай абяан шангадан ойротоно. М. И. Калининай нэрэмжэтэ, Суворовой орденто, Улаан тугта, Таманска гвардейскэ стрелково дивизи маршда ябана.

Алдарта гвардеецүүдые олон мянган хүнүүд харана, альга ташана.

Шэн зоригто гвардеецүүд-пехотинецуудтай мүрысэһэн шэнгеэр гвардеецүүд лётчитууд реактивна самолёдуудаар дээгүүр шуран түргэнөөр үнгэрнэ.

Газар дээрэхи парад агаартахи парадтай ниилэнэ. Шэн зоригто лётчигууд Соколов, Петров, Сычев, Лущик болон истребительнүүдэй колоннодо ниидэһэн бусад лётчигууд эдэ машинануудые жолоодоно.

...Сэрэгэй частьнууд дабагдашагүй булад мүрэн шэнгеэр Улаан талмай дээгүүр үнгэрнэ. Грузовигууд моторнуудаа хүнхинүүлэн трибунануудай хажуугаар үнгэрнэ. Энэ хадаа десантнууд мүн. Гартаа автомадуудые, хүнгэн пулемёдуудые баринхай, арадань парашюдуудай рацанууд монсойлдоно.

Хүсэтэ шуурганай ойротожо байһан шэнгеэр дуулдажа, советскэ артиллери талмай дээрэ гаража ерэнэ.

Советскэ артиллериин—манай армиин ударна хүсэнэй марш дайшалхы техникын олон янзын байһые ба һайжаруулагдаһые гэршэлэн харуулна.

Агаараар, газар дээгүүр дайшалхы машинанууд үнгэрхэдэ трибунанууд тээһээ һайшаалай абяан соностоно. Советскэ хүнүүд ба Хитадһаа, Корейскэ Арадай-Демократическа Республикаһаа, арадай демократиин оронуудһаа ерэһэн ханинар, капиталистическэ оронуудай ажалшадай делегацинууд лётчигуудай, артиллеристнүүдэй шадабариие ба һүртэ техникые һайшаан альга ташана.

Суворовско ба нахимовска сэрэгэй училищинуудай хүмүүжүүлэгдэгшэд парадта хабаадаа. Тэдэнэр нигтаар, этигэлтэйгээр алхална, гайхалтай сэбэрээр жагсаһан эдэ эдиршүүлые—ерээдүйн офицернүүд, генералнууд ба адмиралнуудые харахада сэдьхэлээ ханан урмашамаар.

Эдэ эдиршүүл ородой полководецуудай сэрэгэй алдарта заншалнуудаар хүмүүжүүлэгдэнэ, тэдээнэй дунда агуухэ флотоводец Нахимовай холын аша гуша комсомолец Александр Нахимов мүнөөдэр гэшхэлжэ ябана.

...Улаан талмай дээрэ болоһон һайндэрэй парадые московско гарнизоной суглуулагдамал оркестрын сэрэгэй хүгжэмшэд түгэсхэһэн байна.

Сэрэгэй парад дүшэн табан минута соо үргэлжэлөө. Советскэ сэрэгшэд бата заршамтай, эмхитэй, һуралсал һайнтай байһанаа харуулаа.

***

Сэрэгшэдэй парад дүүрээ. Дайшалхы машинануудай абяан тэндэ холо, Москворецкэ хүүргэ шадар замхана. Тиихэдэ Түүхын музей тээһээ демонстрантнуудай һайндэрэй колоннонууд Улаан талмайн үргэн худар орожо эхилнэ.

Физкультурнигуудай олон мянган тоото отряд һайндэрэй жагсаалта ябалга эхилнэ.

Колонный оройдо үргэгдэһэн СССР-эй Гүрэнэй Гербын алтан колосто наранай гэрэл алтаран харагдана. Тэрээниие тойрон 16 союзна республиканудай Гербтэй улаан тугууд намилзана. Басагад, хүбүүд парти ба правительствынгаа хүтэлбэрилэгшэдые мэндэшэлэн, хэдэн мянган баглаа сэсэгүүдые дээшэнь үргэнэ.

—Советскэ Союзай Коммунистическэ партида алдар соло! Алдар соло!—гэһэн эбтэй эетэй хашхараанууд зэдэлнэ.

Тэрээнэй хойноһоо талмай дээгүүр үргэн далайн долгин шэнгеэр «Ура!» хашхараан захаһаа заха хүрэтэр зэдэлэн соностоно. Эгээл энэ үедэ Мавзолейн урдуур мянга табан зуун улаан тугуудые бариһан, Ленинэй орденто Москвагай тут бариһан хүнүүд түрүүлэн хүрэжэ ерэнэ.

Талмай дээрэ хойно хойноһоо Москвагай ажалшад һубарилдан гарана. Станок бүтээгшэд болон бүд нэхэгшэд, металлургнууд болон хүдөө ажахын машина бүтээгшэд, түмэрэамайхид, эрдэмтэд, культурын хүдэлмэрилэгшэд, багшанар, студентнэр алхалалдана.

Демонстрацида ябагшадай жагсаалай орой дээгүүр научна коммунизмын үндэһэ һуури табигша Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинай портредүүд дээрэ үргэгдэнхэй. Парти ба Советскэ правительствын ударидагшад Г. М. Маленков, В. М. Молотов, Н. С. Хрущев, К. Е. Ворошилов, Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, А. И. Микоян М. З. Сабуров, М. Г. Первухинай портредүүдые дээрэ үргэн ажалшад ябана.

Москвагай арбан хоёр районуудай: Ленинскэ, Кировскэ, Краснопресненскэ, Советскэ, Молотовско болон бусад районуудай ажалшадай колоннонууд талмай дээгүүр нэгэн доро үнгэрнэ.

«Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 36 жэлэй ой мандаха болтогой!»—гэһэн уряалай үгэнүүд транспарант дээгүүр алтаран харагдана.

Ленинскэ районой колонные СССР-эй наукануудай Академиин коллектив, алдарта эрдэмтэд толгойлно.

Московско станок бүтээгшэдэй демонстрациие «Красный пролетарий» заводой коллектив толгойлон ябана. Энэ предприяти МТС-үүдтэ 1200 токарна станогуудые бүтээн үгэһэн байха юм. Орджоникидзын нэрэмжэтэ завод, «Станкоконструкция» завод болон бусад заводуудай конвейернүүд дээрэһээ Сибирь болон Уралда, Грузи болон Украинада, хизааргүй үргэн уужам манай ороной бүхы булан тохойнуудта алдаршанхай машинанууд бүтээгдэн гаража байдаг.

Первомайска районой колонно соо Москвагай эгээн урданай «Серп и Молот» заводой металлургнууд жагсан гарана. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо тэдэнэр түсэбһөө гадуур арба мянга гаран тонно булад болон прокат үйлэдбэрилэн гаргаһан байна.

Хүндэ промышленностиин хүгжэлтэ болбол арад зоной хэрэглэмжын эд бараануудай үйлэдбэриие эрид дээшэлүүлхэ бүхы арга боломжонуудые бии болгоһон байна. СССР-эй арад зоной материальна ажана байдалые саашадань һайжаруулха, арадай хэрэглэмжын эд бараануудай үйлэдбэриие эрид ехээр хүгжөөхэ гэжэ хараалһан СССР-эй Верховно Соведэй табадахи сесси болон Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй сентябрьска Пленумэй түүхэтэ тогтоолнуудые хүдэлмэришэд, колхозно таряашад болон советскэ интеллигенциин, ямар ехэ баяртайгаар угтаһаниинь октябрьска колоннонуудай шэмэглэл дээрэ эли тодоор харагдана.

Москвагайхид арадай ажахые саашадань хүгжөөлгын асари ехэ программые дүүргэхэ талаар туйлаһан ажалайнгаа илалтануд тухай омогтойгоор рапортовална. Тэдэнэр мүнөө манай бүхы ороной туйлаһан амжалтануудай түлөө омог сэдьхэлээр дүүрэнги демонстрацида гараһан байха юм.

Бүд нэхэгшэдэй барижа ябаһан транспарантнууд дээгүүр иимэ омог дорюун тоонуудые уншанабди:

—Торгон бүд нэхэлгын талаар манай промышленность 1955 ондо дүүргэгдэхээр түсэблэгдэһэн хэмжээндэ хүрэнхэй.

—Ноохон бүд, оёмол болон трикотажна хубсаһануудые үйлэдбэрилгын талаар табанжэлэй түсэб дүрбэн жэл соо дүүргэгдэхэ байна.

...Хүн зоной барижа ябаһан роза, мак, хризантемэ сэсэгүүдэй баглаанууд тэдэнэй харуулан ябаһан бүдүүдэй үнгэ будаг болон шэмэг зурагуудтай ниилэн, нюдэнэй шэмэг болоно. Энэ хадаа «Трехгорная мануфактура» комбинадай хүдэлмэришэд ябажа байна.

А. И. Микоянай нэрэмжэтэ эдеэ хоолой комбинадай, «Красный Октябрь», «Большевик» гэдэг кондитерска фабрикануудай хүдэлмэришэд манай орон дотор эдеэ хоолой продуктнуудай үйлэдбэриин урган хүгжэжэ байһаниие харуулһан транспарантнуудые барижа ябана.

Хүн зондо эдеэ хоол, хүнгэн промышленностьда түүхэй эд элбэг дэлбэг болгохын талаар хүдөө ажахы шиидхэхы үүргэ эзэлнэ. Демонстрантнуудай абажа ябаһан гоё һайхан панно болон плакадууд дээгүүр Московско областиин түрүү колхозууд, совхозууд болон МТС-үүдэй гайхамшаг туйлалтанууд харуулагдаһан байна. Тэдээнэй тоодо «Память Ильича», Молотовой нэрэмжэтэ колхозууд, «Лесные Поляны» ба Горькиин нэрэмжэтэ совхозууд, Раменска МТС оролсоно.

Демонстрантнуудай жагсаал соо хүдөө ажахын кадрнуудые олон жэл соо бэлдэжэ байһан Тимирязевска академиин багшанар болон студентнэр ябана. Советскэ засагай жэлнүүд соо энэ академи хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудай хэдэн мянгаад эрхим мэргэжэлтэдые һургажа гаргаһан байна. Тэдэнэр мүнөө колхозууд, совхозууд болон МТС-үүдтэ хүдэлмэрилжэ байдаг.

Арадай хэрэглэмжын эд товарнуудай үйлэдбэриие хүгжөөхэтэеэ хамта эд товарай эрьесэ үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнэ. Советскэ худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй эдэ шэнэ зорилгонуудые дүүргэхээр бэлэн байһаниинь, Центральна универмаг болон Москвагай бусад худалдаа наймаанай предприятинуудай албахаагшадай жагсаһан колонный шэмэглэл дээрэ харуулагдана.

Талмай дээгүүр Ленинградска, Сталинска, Октябрьска, Сокольническа, Фрунзенска, Железнодорожно болон столицын бусад районуудай ажалшад үнгэрнэ.

Үнгын олон сэсэгүүд болон улаан тугууд сооһоо советскэ засагай түрүүшын декредэй үгэнүүдээр бэшэгдэнхэй гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн панно тобойн харагдана. Энэ хадаа манай гүрэнэй эб найрамдалда дуратай гадаадын политикын эхи табиһан эб найрамдал тухай декрет мүн байха юм. Мүнөөдэр, Агуухэ Октябриин ойн һайндэртэ Советскэ Союзай ажалшад эб найрамдалай, демократиин, социализмын түлөө тэмсэжэ байһан бүхы арадуудта ахадүүгэй амар мэндын үгэнүүдые хүргэнэ. Тэдэнэр бүхы үнэн сэдьхэлһээ:

—Арадуудай хоорондын эб найрамдал мандаха болтогой! — гэжэ хэлэнэ.

Арадайнгаа ажахые саашадань хүгжөөхын, арад зонойнгоо материальна болон культурна ажабайдалые һайжаруулхын түлөө, социалистическэ общество байгуулхын түлөө амжалтатайгаар тэмсэжэ байгаа арадай демократиин оронуудай ажалшадта манай советскэ хүнүүд гайхамшагта ойн һайндэрөөр дашарамдуулан, ахадүүгэй баяр хүргэнэ. Советскэ арад арадай-демократическа оронуудтай хэлбэришэгүй хани барисаа болон харилсаан туһалалсалга саашадань бэхижүүлхэ халуун хүсэлтэй байһанаа харуулна.

Манифестантнуудай толгой дээгүүр Хитадай Арадай Республикын, Польшын, Чехословакиин, Венгриин, Болгариин, Румыниин, Албаниин, Монгол Арадай Республикын, Германска Демократическа Республикын, Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын хүтэлбэрилэгшэдэй портредүүд гоё һайханаар харагдана.

Манай столицын дүрсэ шарайе хубилгажа, дэлхэй дээрэхи эгээн гоё һайхан город болгожо байһан Московско барилгашад Улаан талмай дээгүүр үнгэрнэ.

Манай түрэл һайхан столица шэнгеэр иимэ богонихон саг соо ургажа, үргэдэжэ байһан нэгэшье город бүхы дэлхэй дээрэ үгы юм. Гансахан мүнөө жэл соо табан миллиард түхэриг капитальна барилгада һомологдоһон байна. Москвагайхид 800 мянган квадратна метр гэр байрын талмай мүнөө жэлдэ абаха юм. Энэнь дайнай урда тээхи 1940 ондо ашаглалгада оруулагдаһан гэр байраһаа хоёр дахин дээшээ.

Советскэ арад өөрынгөө культурые инагладаг, хүгжөөдэг, культурынгаа ургалта, һалбарал тухай хододоо анхаралаа табижа байдаг. Культурын ажал-ябуулагшад өөһэдынгөө бүхы оюун бэлиг ба мэргэжэл шадабариие арад зондоо албахаалгада зорюулдаг байна. Демонстрантнуудай колоннонуудта Улаан талмай дээгүүр үнгэрэн ябаһан уранзохёолшод, уранзураашад, композиторнууд болон бүхы орон соогоо алдаршанхай томо ехэ театрнуудай коллективүүдые трибуна дээрэһээ халуунаар амаршална.

Үргэн талмай дээгүүр баяртай хүхюун дуунууд, зүрхэ хүдэлгэмэ һайхан хүгжэм таһалгаряагүйгөөр зэдэлжэ, баяр уряалай абянууд соностоно. Столицын комсомолецууд болон залуушуул — техникумүүд, ремесленнэ училищинууд болон ФЗО-гэй һургуулинуудай һурагшад хойно хойноһоо гарана.

Демонстрантнуудай жагсаал дээгүүр:

—Бүхы оронуудай ажалшадай уласхоорондын хани барисаан мандаха болтогой!—гэһэн үгэнүүд толорон харагдана.

Демонстрантнууд трибунанууд дээрэ байһан хари гүрэнэй айлшадые халуунаар мэндэшэлнэ. Пролетариадай уласхоорондын нэгэдэлэй бэхижэжэ байһаниие, бүхы оронуудай хоорондо хани харилсаанай тогтожо байһаниие гайхамшаг тодоор демонстрацилһан профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Гурбадахи конгресстэ хабаадагшад тэдэнэй дунда олон.

Мүн өөрынгөө национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө, өөрынгөө Эхэ ороной амгалан тайбан ба демократическа хүгжэлтын түлөө, Японие империалистнуудай сэрэгэй плацдарм болголгодо эсэргүүгээр, эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ байгаа японско арад зониие советскэ хүнүүд өөрынгөө агуухэ һайндэртэй дашарамдуулан, баяр хүргэнэ. Мүн плакадууд дээгүүр империалистическэ дарлалтада эсэргүүгээр, өөһэдынгөө эрхэ сүлөөгэй ба национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байгаа колониальна болон бэеэ даанхай бэшэ оронуудай арадуудта ахадүүгэй баяр хүргэһэн үгэнүүд харагдана.

Тэрэшэлэн дайн байлдаа зогсоохо ба бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэлдэнь, демонстрантнууд Англи, Америкын Холбоото Штадуудай болон Советскэ Союзай арадуудай хани барисаанай түлөө юрөөл мэндэ хүргэнэ, тэрэшэлэн Советскэ Союзай арадууд ба Франци болон Италиин арадуудай хоорондын хани барисаанай түлөө тэдэнэр юрөөл мэндэ хүргэнэ.

Октябрьска демонстрацида хабаадагшадай колоннонууд дээгүүр хүдэлмэришэдэй уласхоорондын хүдэлөөнэй гайхамшаг ажал-ябуулагшадай портредүүд харагдана.

Спасска башниин часай стрелкэнүүд 13 час 45 минута харуулжа байна. Энэ үедэ столицын ажалшадай демонстраци дүүрэбэ. Эгээл энэ үедэ хэдэн мянган физкультурнигууд Улаан талмай дээрэ баһа дахин дүүрэтэрээ оробо. Спортсменүүдэй колонно дээгүүр хизаарһаа хизаар хүрэтэрөө:

Коммунизмын
илалта тээшэ,
урагшаа!—

гэһэн советскэ арадай нангин уряалай үгэнүүд, асари ехэ үзэгүүдээр бэшэгдэһэн байба.

Октябрьска демонстраци болбол Коммунистическэ парти, Советскэ правительство ба арадай эбдэршэгүй нэгэдэлые яларма тодоор харуулһан, мүн уласхоорондын түгшүүритэ байдалые һуладхахын түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал байгуулхын түлөө тэмсэжэ байгаа бусад оронуудай ажалшадтай хани холбоотой байһанай гайхамшаг гэршэ тэмдэг мүн болоһон байна.

(ТАСС).

Ноябриин 7-до Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 36 жэлэй ойе Улан-Удэдэ һайндэрлэбэ. Демонстрантнууд Соведүүдэй талмайда хүрэжэ ябана.
А. Мантаевай фото.

Улан-Удын ажалшадай демонстраци

Уужам тэнюун, һүр жабхаланта Эхэ һайхан оромнай Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 36 жэлэй ойе һайндэрлэбэ. Энэ алдарта гушан зургаан жэлэй туршада туйлаһан бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалтануудаа харахадаа, баатар зоригто советскэ арад омогорхохо ёһоорoo омогорхоно. Амжалтаһаа амжалта тээшэ, илалтаһаа илалта тээшэ хүтэлдэг инаг түрэл, сэсэн оюун Коммунистическэ партидаа советскэ хүнүүд үнэн зүрхэнэй гүн ехэ баяр баясхалангаа хүргэнэ, коммунизмын шэнэ илалтанууд тээшэ улам эршэ хүсэтэйгөөр, бүри этигэл найдабаритайгаар улам урагшаа дабшан зорино.

Улан-Удэ. Ноябриин 7-ной үглөөгүүр... Сэлмэг тунгалаг огторгой өөдэ алтан шаргал наран аалиханаар дэгдэн гаража, хурса һайхан элшэ туяагаа зүг бүри сасана. Ехэ дулаахан, ута намар болобо. Гол горхон уһа нуур һаяханайл хайнагтан мульһэтэжэ эхилбэ. Байгалай үмэнэхи уула хаданuудта түрүүшын саһан сайбалзана. Республикымнай столица хэзээ хэзээнэйхиһээшье гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй хэбэртэй. Манай советскэ социалистическэ гүрэниие байгуулагшад, дэлхэйн пролетариинарай агуухэ вождьнор Ленин ба Сталинай, тэдэнэй дүтын соратнигуудай портредууд, КПСС-эй Центральна Комитедэй октябрьска уряануудтай, СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолһоо абтаһан үгэнүүдтэй лозунг, плакадууд промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай томо томо байшангуудта хадаатай байна. Үйлсэ, талмай, гэр бүхэндэ шахуу торгон улаан тугууд намилзана.

Городой үйлсэ, талмайнуудта табигдаһан хүсэтэ репродукторнуудһаа советскэ композиторнуудай элдэб олон дуунуудай ирагуу һайхан аялганууд соностоно.

Уужам даа Эхэ һайхан оромни,
Ой модоор, тариан, уһаар элбэг!
Урматайл, — хүнэй сүлөөтэ
амисхал, —
Ондоо иимэ орон үгы юм,—гээд радиогоор дуулахые шагнахадаа, хүсэн түгэлдэр Эхэ оронойнгоо, сэсэн мэргэн Коммунистическэ партиингаа түлөө хүн бүхэнэй зүрхэндэ билтарма баяр түрэнэ.

Соведүүдэй нэгэдэхи Байшангай орой дээрэ торгон улаан туг аажамханаар намилзана.

12 час дүтэлүүтэ байна. Правительственна трибуна дээрэ республикын партийна ба советскэ органуудай хүтэлбэрилэгшэд гараба. Соведүүдэй Байшангай уужам үргэн гэшхүүр дээрэ промышленна предприятинуудай түрүүшүүл, уряалаар ерэһэн айлшад дүүрэн.

12 час болобо. Соведүүдэй Байшангай урда зогсожо байһан ехэ оркестр ирагуу һайхан хүгжэм наадажа, демонстрациин эхилһые мэдүүлбэ.

Хүхюу соггой дуунуудые дууладан, хонгёо дуутай горннуудые дуугарган, манай республикын столицын пионернүүдэй, һургуулиинхидай колонно талмай дээрэ түрүүлэн гаража ерэбэ.

Манай ороной эдир гражданинуудай урда үргэн дэлгэр харгы зам нээгдэнхэй. Ямаршье эрдэм һургуули шудалха, ямаршье мэргэжэл шадабари олохо манай үхибүүд дүүрэн арга боломжотой. Тэдэнэй нюур шарайнууд, тэдэнэй дуунууд баяр золоор дүүрэнги.

Советскэ ороной үхибүүд гайхалтай һайхан анхарал оролдолгоор хүреэлэгдэнхэй.

Улан-Удэ городой нэгэдэхи һургуулиин, удаань хоёрдохи һургуулиин һурагшад трибунада дүтэлэн ерэбэ. «Манай арадай ажабайдалые үшөө һайн, үшөө һайхан болгохын тулада бухы хүсэ шадалаа гаргадаг түрэл Коммунистическэ партида алдар соло!»—гэжэ бэшээтэй транспарант колонно дээрэ харагдана.

Гоё һайханаар хэһэн плакадууд, транспарантнууд, элдэб янзын македүүд пионернүүдэй һайн һайхан хэрэгүүд, тэдэнэй һуралсал тухайда хөөрэжэ үгэнэ.

Сагаан гулабхаа бүхэдэлхэйн арадуудай хоорондохи эб найрамдалай ба хани барисаагай һүлдэ тэмдэг болонхой. Сагаан гулабхаагай томо макет талмай дээрэ тамаран гаража ерэбэ. Гурбадахи номерой һургуулиин һурагшадай абажа ябаһан энэ гулабхаа амиды юумэн шэнгеэр үзэгдэнэ.

Һурагшадай, пионернүүдэй колоннонууд сооһоо үнэхөөр амиды гулабхаануудшье дээшээ ниидэн дэгдэнэ. Эб найрамдал, хани барисаа бэхижүүлхые хүсэһэн уряа лозунгнуудые дахинаа харанабди.

Нэгэ колонно үнгэрөөд, нүгөөдэ колонно гарана. Талмай дээрэ ерээдүйн багшанар, врачууд, агрономууд, артистнууд алхалалдан ябана. Туйлай ехэ ажал хэрэг, үргэн дэлгэр харгы зам тэдэниие үгтажа байна.

Һургуулиинхидай һүүлээр ССР Союзай Культурын министерствын тусхай училищинуудай һурагшадай колонно дүтэлэн ерэбэ.

Манай республикын ажалай һезервнүүдэй һургуулинууд болон училищинууд эмхидхэгдэһэн сагһаа хойшо гайхамшагта кадрнуудые бэлэдхэжэ үгөө. Тэдэнэй дунда Улан-Удын түмэр замай училищиин директор Федор Анисимович Абрамчук, үйлэдбэриин мастернууд Шопхоев, Семиникозов, ПВЗ-гэй вагонно-механическа цехын начальнигай орлогшо инженер Убеев, Улан-Удын депогой ахалагша машинист Ловушкин, токарь-олонстаночник Резимов болон бусад хэдэн олон манай хүндэтэ новаторнууд оролсоно.

Ремесленнэ нэгэдэхи училищиин һурагшад үнгэрэн гаража ябана. Эдэнэр бултадаа хүүгэдэй байшангуудта хүмүүжүүлэгдэһэн байна. Тэдэнэй түрэлхид Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай фронтнууд дээрэ эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдан наһа бараһан юм. Эдэ геройнуудай үхибүүдые Эхэ оромнай орхёогүй, тэдэниие тон халуун анхарал оролдолгоор хүреэлээ.

Ажалай резервнүүдэй маршын ирагуу һайхан аялгын үшөө ханхинаһаар байтарнь талмай дээрэ оркестрын амаршалһан абяан дахяад зэдэлнэ. Торгон улаан тугуудаа намилзуулһаар жэгдэхэнээр алхалалдан ябаһан олон хүнүүдэй ехэ ехэ колоннонууд тээшэ Соведүүдэй Байшангай трибуна дээрэ байгшад шэртэн харана. Энэ хадаа республикын ажалшадай һайндэрэй демонстраци эхилбэ гээшэ. Октябриин урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ илажа гараһан Городской районой промышленна предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй коллективүүд эндэ түрүүлэн ябана.

—Городской районой колонные хэн толгойлжо ябанаб? «Улан-Удын шэлэй механизированнэ завод» гэжэ гурбан метр ута, үргэн улаан бархат дээрэ бэшэгдэнхэй транспарант һүртэ улаан тугуудай саанаһаа бултайна.

Шэлэй заводой коллектив Агуухэ Октябриин урда тээхи мүрысөөндэ оролсохо зуураа, арба һарынгаа үйлэдбэриин түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, гушан вагон сонхын шэл Эхэ орондоо түсэбһөө гадуур үгэһэн байна.

Шэлэй заводойхид эмхитэй зохидоор, жэгдэ дорюунаар алхалалдан ябанад. «Жэлэйнгээ түсэбые декабриин 20 болотор дүүргэхэбди» гэһэн транспарант тус заводой колонно дээрэ харагдана.

Шэлэй заводойхидой хойноһоо Кировэй нэрэмжэтэ промартелиин, «Механлит» заводой, «Победа» артелиин коллективүүд удаа удаагаар һубарилдан гарана. Эдэ предприятинуудай коллективүүд Октябриин урда тээхи мүрысөөндэ мүн лэ ехэ амжалтануудые туйлаһан байна.

Демонстрантнуудай колоннонууд таһалгаряатүйгөөр һубаржал байна.

Гүрэнэй Бурят-Монголой педагогическа ба багшанарай институдай багшанар болон студентнүүд эндэ ябалсана. Ленин, Сталинай, парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй портредүүдээр, хэдэн олон уряа лозунгнуудаар тус колонно шэмэглэгдэнхэй.

Педагогическа институт болбол арадай гэгээрэлэй тон олон кадрнуудые бэлэдхэһэн ба мүнөө бэлэдхэжэшье байна. Имагтал үнгэрэгшэ жэлдэ тус институдые хоёр зуу гаран хүн дүүргэжэ гараа.

Улам шэнэ шэнэ колоннонууд талмай дээрэ гаража байна. Городской районой эмхи зургаануудай, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай коллективүүд, литературын, искусствын хүдэлмэрилэгшэд демонстрацида ябана.

Республикын индустриальна центр гэжэ нэрлэгдэхэ ёһоороо нэрлэгдэдэг Железнодорожно районой ажалшадай колоннонууд гаража ерэбэ. Түрүүшын колонно дээрэ Ленинэй орденой макет яларан харагдана. Тэрэниие харахадаа Ленинэй ордено паровозо-вагонно заводой хүдэлмэришэдэй ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй коллективые танинабди. Колонныи урда захада гал улаан арбан зургаан тугуудые барижа ябаһан хүнүүд жирылдэн ябана. Бүхы прогрессивнэ хүн түрэлтэнэй генинэр Ленин Сталин хоёрой ехэ портредүүд тэдэнэй хойноһоо харагдана.

Коммунистическэ парти, Советскэ Правительствын хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Маленковой, Хрущевой, Молотовой, Ворошиловай, Булганинай, Кагановичын болон бусадай портредүүдые демонстрантнууд тон инаг дуратайгаар абажа ябанад.

Советскэ арадтай гар гараа барисалдан, эб найрамдалай агуухэ хэрэгые аршалан хамгаалжа, орон дотороо зол жаргалта ажабайдал зохёон байгуулжа байгаа агуухэ хитад арадта, арадай демократиин оронуудай ажалшадта советскэ Бурят-Монголойшье ажалшад мүнөөдэр өөһэдынгөө халуун баярые хүргэнэ. Коммунистическэ ба хүдэлмэришэнэй партинуудай ударидагшад: Мао Цзэ-дунай, Болеслав Берутын, Матиас Ракошиин, Антонин Запотоцкиин, Вылко Червенковэй, Энвер Ходжын, Ким Ир Сенэй, Вильгельм Пикын, Отто Гротеволиин портредүүдые демонстрантнууд абажа ябана.

— Арадуудай хоорондохи эб найрамдалай хэрэгые бэхижүүлхын, орон дотороо социализм байгуулхын түлөө амжалтатайгаар тэмсэжэ байгаа арадай демократиин оронуудай ажалшадта амар мэндэ! гэһэн абяан соностоно.

Автомашина дээрэ тодхогдоһон электровозой угаа ехэ макет талмай дээрэ харагдаба. Макет дээрэнь Ленин Сталин хоёрой портредүүд. Тээ доогуурнь «Коммунизм тээшэ урагшаа!» гэһэн үгэнүүд бэшээтэй. Хүндэтэ түмэрзамшын значогой македэй доодо талада «СССР болбол түмэр замай агуухэ держава» гэжэ бэшэгдэнхэй. Улан-Удын түмэрзамайхид энэ һайндэрые мүн лэ горьтойхон амжалтатайгаар угтаба. Элитэ новаторнууд, Сталинска шангай лауреадууд Асеев, Ягодин гэгшэдэй хэрэгые эрхимээр үргэлжэлүүлэгшэдэй тоо улам олошорно. Тэдэнэй һургаһан машинист Пепель гэгшэ өөрынгөө паровозые капитальна заһабаригүйгөөр миллион хахад километр хүрэтэр ябуулаад байна.

Демонстрантнуудай шэнэ шэнэ колоннонууд трибунын урдуур гараад лэ үнгэржэ байна. Пригороднэ районой ажалшадай колонно ерэжэ ябана.

Демонстрантнууд хүхюун баяртайгаар, ирагуу һайхан дуунуудые дуулалдан алхална. Районой партийна болон советскэ органуудай хүтэлбэрилэгшэд колонные түрүүлжэ ябана.

Улан-Удын мяха-консервын комбинадай хүдэлмэрилэгшэдэй ехэ колонно талмай дээрэ гараба. Жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, тус комбинадайхид бага бэшэ амжалтануудые туйлаа. Комбинадай 260 стахановецууд табан жэлэй даалгабаринуудые дүүргээ. Энэ комбинадай рационализаторнууд 1953 ондо 60 гаран дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэн оруулжа, 1 миллион 200 мянга үлүүтэй түхэриг гүрэнэй мүнгэ алмаха арга боломжо олгоһон байна.

Һүр жабхаланта маршын абяан зэдэлнэ. Улан-Удын сэмбын фабрикын, модоной заводой ба бусад предприятинуудай хүдэлмэришэдэй болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй колоннонууд удаа удаагаар һубарилдан гарана.

Удаань мотоциклистнүүдэй колонно ябажа гараба.

Манай республикын ажалшадай һайндэрэй демонстраци час хахадай туршада боложо үнгэрөө. Хэдэн арбаад мянган хүнүүд демонстрацида хабаадалсаһан байна.

Бурят-Монголой ажалшад Коммунистическэ партидаа, агуухэ Эхэ орондоо хизааргүй үнэн сэхэ, инаг дуратай байһанаа, коммунизмын илан мандахын түлөө тэмсэлдэ хүсэ шадалаа жаахашье гамнахагүй байһанаа дахинаа мэдүүлбэ.

Агуухэ Октябриин 36 жэлэй ойе хилын саана һайндэрлэлгэ

Советскэ Союзай арадуудтай хамтадаа бухы түрүү хүн түрэлтэн хадаа хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ сагүе нээһэн Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 36-дахи жэлэй ойе һайндэрлэбэ.

Хитадай Арадай Республикын ба арадай демократиин оронуудай ажалшад энэ гайхамшагта үдэрые баяр жабхалантайгаар тэмдэглэбэ. Ноябриин 7-һоо бүри урид эдэ оронуудта Октябриин урда тээхи социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ, тэрээндэ хабаадагшад Агуухэ Октябриин ойе ажалай гайхамшагта амжалтануудаар тэмдэглэбэ. Жэшээлхэдэ, Польшодо зургаан жэлэй түсэбэй хэдэн олон шухала объектнүүд, тэрэ тоодо орон доторхи эгээн томо «Меховице» гэжэ электростанци ашаглалгада оруулагдаа. Тэрэнэй нээгдэхэдэ үгэ хэлэхэ зуураа, Польшын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо Ярошевич иигэжэ хэлэбэ:

—Октябрьска революциин илалтын ашаар, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ба советскэ засагай ашаар, империализмда ба фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ Советскэ Союзай туйлаһан түүхэтэ илалтануудай ашаар, бидэнэр сүлөөтэ, бэеэ даанхай орондо мүнөөдэр ажаһуунабди, социалистическэ гайхамшагта ерээдүйн, арадай зол жаргал ба ажана һайн байдалые байгуулнабди.

Чехословакиин, Венгриин, Румыниин ба арадай демократическа бусад оронуудай ажалшад Октябриин хүндэлэлдэ туйлаһан ажалайнгаа амжалтанууд тухай омогорхолтойгоор мэдээсэбэ. Эдэ оронуудта Советскэ Союзтай хани барисаанай һаранууд үнгэргэгдэжэ, тэдээндэ хабаадагшад илаһан социализмын орондо халуунаар инаглан дурладаг ба хизааргүй үнэн сэхэ байһанаа харуулаа.

Агуухэ Октябрьда зорюулагдаһан суглаанууд Хитадай Арадай Республикын предприятинууд ба эмхи зургаануудта болобо. Советскэ Союзай туйлалтанууд тухай хэлэһэн выставкэнүүд ороной олохон городуудта ба хүдөө нютагуудта нээгдэбэ. Республикын театрнуудта советскэ кинофильмнүүд харуулагдажа, хүн зониие угаа ехээр һонирхуулаа.

Пекиндэ болоһон баярай заседани дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, хитад-советскэ хани барисаанай обществын түрүүлэгшын орлогшо У Юй-чжан иигэжэ хэлэбэ: «Агуухэ Советскэ Союзай социалистическэ ба коммунистическэ байгуулалтын амжалтанууд өөрынгөө Эхэ орониие байгуулха хэрэгтэнь хитад арадта толотомо жэшээ болоно. Хитадай ба СССР-эй агуухэ хани барисаан манай ороной байгуулалтые түргэдхэхэ найдабари болохоһоо гадна, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалха хэрэгтэ асари ехэ хүсэн болоно».

Ноябриин 7-ной үглөөгүүр эртээнһээ эхилээд, Варшавадахи советскэ посольствын байшанда ажалшадай олон тоото делегацинууд орожо, һайндэртэй дашарамдуулан ахадуугэй амаршалгые советскэ арадтэ хүргэһэн ба коммунизм байгуулгада саашадаа амжалтануудые туйлахыень хүсэһэн байна. Польшые сүлөөлхын түлөө тэмсэлдэ наһа бараһан советскэ сэрэгшэдэй хүүрнүүд дээрэ баярай оршон байдалда веногууд табигдаа.

Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 36 жэлэй ойдо ба чехословацко-советскэ хани барисаанай обществын нээлгэдэ зорюулагдаһан ажалшадай ехэ митингнүүд Чехословацка республикын городууд болон тосхонуудта болобо. Чехословакиин хүдэлмэришэд, таряашад, ажалша интеллигенци Советскэ Союзай арадуудые үнэн зүрхэнһөө амаршалһан ба табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын тула улам һайнаар хүдэлмэрилхэ гэжэ найдуулһан байна.

Венгриин ажалшадай партиин Центральна Комитедэй ба Министрнүүдэй Соведэй баярай заседани Венгриин столица Будапештдэ болобо. Заседанида хабаадаһан олон хүнүүд национальна һайндэртэйнь дашарамдуулан советскэ арадта ахадуугэй амаршалга хүргэбэ.

Румынска арад Октябриин 36-дахи жэлэй ойе баяр жабхалантайгаар һайндэрлэбэ. Олон мянган ажалшадай демонстраци ба митинг Бухарестдэ И. В. Сталинай талмай дээрэ болобо. Г. Георгиу-Деж түрүүтэй Румынска хүдэлмэришэнэй партиин хүтэлбэрилэгшэд ба правительствын гэшүүд, румынско-советскэ хани барисаанай һаратай дашарамдуулан Румыни ерэһэн советскэ делегациин гэшүүд трибуна дээрэ байба. Ажалшадай ехэ митингнүүд ба суглаанууд республикын бусад городуудта болон тосхонуудта тэрэшэлэн болобо.

Болгариин столица Софида а[...] шадай демонстраци 3 час үлү[...] үргэлжэлөө. Болгариин коммун[...] ческэ партиин ба правительствын [...] тэлбэрилэгшэдэй байһан, Г. Ди[...] ровэй мавзолейн урдуур 250 м[...] гаран хүн ябажа үнгэрөө. Эдэ [...] нүүдтэ болгарска арад Сове[...] Союзай арадуудтай таһаршагүй [...] ни барисаатай байһанаа онсо [...] хүсэтэйгөөр дахин тэмдэглэбэ.

Агуухэ Октябриин 36-дахи ж[...] ойдо зорюулагдаһан олоной сугл[...] нууд, митингнүүд ба демонстра[...] нууд Албанида, Корейскэ Ара[...] Демократическа Республикада М[...] гол Арадай ба Германска Демо[...] тическа Республикада болобо.

Октябриин алдарта 36-дахи ж[...] ойе капиталистическэ орону[...] ажалшад үргэнөөр тэмдэглээ. «[...] ли—СССР» обществын үүсхэ[...] Италиин элдэб олон провинцину[...] митингнүүд ба суглаанууд боло[...] тэрээндэ хабаадагшад Сове[...] Союзтай экономическа болон к[...] турна хани барисаагаа бэхижүү[...] уряалба.

Индийскэ олониитын түлөөлэг[...] хүдэлмэришэнэй делегацинууд И[...] дэхи СССР-эй посольстводо ор[...] индийско-советскэ харилсаа б[...] жүүлхые эрмэлзэдэг байһанаа н[...] һаналаар мэдүүлбэ.

«Ас-Сарха» гэжэ ливанска газе[...] мэдээсэһэнэй ёһоор, Агуухэ [...] тябрьска социалистическэ рев[...] циин 36-дахи жэлэй ойдо зорю[...] даһан олон суглаанууд Сиридэ [...] лобо. Суглаанууд дээрэ үгэ хэл[...] ораторнууд хадаа советскэ ар[...] байдал тухай, коммунистическ[...] щество байгуулгада СССР-эй [...] лаһан агуухэ илалтанууд тухай [...] ларагшадта хэлэбэ.

Хүдэлмэришэдэй, прогрессивн[...] ганизацинуудай түлөөлэгшэдэй [...] интеллигенциин ехэ суглаан агу[...] ойн урда тээ Монтевидеодо (У[...] вай) үнгэргэгдэбэ.

Ослодо болоһон баярай засед[...] дээрэ норвежскэ мэдээжэ ар[...] Уле Грепп элидхэл хэлэбэ. «Эб [...] рамдал тухай һанадаг ба тэрээн [...] шэ эрмэлзэдэг манай ороной хү[...] энэ агуухэ үдэрөөр советскэ [...] хүндэ амаршалга хүргэнэбди».

«Авги» гэжэ греческэ газетэ [...] дэрэй номерто иигэжэ бэш[...] «СССР-эй экономическа ба куль[...] на агуухэ туйлалтануудые м[...] хэншье арсажа шадахагүй. Өөһэ[...] гөө туйлалтанууд ба дэлхэйн [...] лизаци хамгаалха зуураа, сов[...] арад фашизмые усадхахын т[...] тэмсэлдэ тоо томшоггүй ехэ г[...] хохидолдо ороһон байна. Бухы [...] жэлэй турша дотор СССР эб [...] рамдалай түлөө эрид батаар тэм[...] Уласхоорондын түгшүүрилые [...] руулгада шэглүүлэгдэһэн яма[...] үүсхэлые социализмын орон дэ[...] нэ. Энэ ямар ушарһаа хэгдэнэб [...] дэ, тэрэнэй политика хадаа ара[...] дай хоорондохи тэгшэ эрхын пол[...] ка мүн».

Советскэ Союзай агуухэ ила[...] нуудые ба эб найрамдал хүсэгш[...] рэнэй гадаадын политикые тэмд[...] хэ зуураа, «Юманите» гэжэ фра[...] ска газетэ иигэжэ бэшэнэ: «Фра[...] ска арад Советскэ Союзда эсэ[...] хэзээдэшье дайлалдахагүй юм [...] таһгаригаа эрид шангаар дахин [...] тана».

Вьетнамай Демократическа [...] публикын ажалшад Октябриин [...] дахи жэлэй ойе үргэнөөр тэмдэг[...] «Вьетнамска арад,—гэжэ «Нян [...] газетэ бэшэнэ.—Гансаараа тэм[...] бэшэ юм, ушарынь тэрэнэй үнэ[...] тэмсэлые халуунаар дэмжэдэг [...] ветскэ Союзаар толгойлогдоһон [...] найрамдалай, демократиин ба со[...] лизмын хүсэн түгэлдэр лагерь [...] нэй хойноһоо ябана».

Бүхы оронуудай ба контин[...] нүүдэй олон миллион ажалшад [...] ехэ Октябриин һайндэрые тэмд[...] бэ. Тэдэнэр советскэ арадай түр[...] туйлалтануудта, хүн түрэлтэнэй [...] жаргалай түлөө, бата бэхи, у[...] сагай эб найрамдалай түлөө тэр[...] сусашагүй тэмсэлдэ өөһэдынгөө [...] хим һайхан ерээдүйн найдаба[...] харана.

Фашистска богоолшолгоһоо П[...] ша, Чехословаки, Венгри ба ар[...] демократиин бусад оронуудай [...] дуудые сүлөөлхын түлөө ами на[...] үгэһэн советскэ сэрэгшэдэй хүүр[...] дээрэ веногуудые баярай оршон [...] далда табилга һайндэрэй үдэрнү[...] болобо.

Гадаадын оронуудта советск[...] солнууд ба посланнигууд Агу[...] Октябрьска социалистическэ рев[...] циин 36-дахи жэлэй ойн хүндэл[...] уулзалгануудые хэбэ.

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИПО[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора— 7-85, отв. секретаря—3-23, партийной жизни, сельского хозяйства—10.17, пропаганды и переводов—6-84, культуры и быта, промышленности —4-52, мест. информации и писем—11.05. Для междугородных переговоров—16.

Н—00673.

Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР.